

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

М.І Комісарик, Г.М. Беспалько

Художня праця з основами дизайну

*Методичний посібник
до самостійної роботи*

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2023

УДК 373.2.016:745/749](072)
К 630

Друкується за ухвалою вченої ради
факультету педагогіки, психології та соціальної роботи
(протокол № 2 від 03 жовтня 2022 р.)

Рецензенти :

А. В. Шульга, кандидат педагогічних наук, асистент кафедри педагогіки та методики початкової освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Л. Я. Атаманюк, директор дошкільного навчального закладу № 52 комбінованого типу.

Комісарик М.І., Беспалько Г.М.

К 630 Художня праця з основами дизайну : метод. посібник до самост. роботи / М. І. Комісарик, Г. М. Беспалько. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 116 с.

У посібнику поглиблюються та конкретизуються питання, які розглядалися на лекції, в обсязі, необхідному для формування професійних компетенцій майбутніх фахівців дошкільної освіти. Подано завдання для самостійної роботи студентів, яка складається з двох видів: репродуктивної для формування необхідних умінь і навиків технологічного характеру і навчальної художньо-конструкторської творчості, яка стимулює ставлення творчої активності особистості майбутнього вихователя.

Для викладачів вищих навчальних закладів; студентів і магістрів спеціальності «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів; керівників гуртків.

УДК 372(072)

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2023

© Комісарик М.І., Беспалько Г.М., 2023

Зміст

<i>Пояснююча записка</i>	5
Тема 1. Художня праця як засіб особистісного розвитку дитини	7
Тема 2. Дизайн — мистецтво формування естетичного середовища	9
Тема 3. Дидактичні основи художньої діяльності дітей у закладах дошкільної освіти	11
Тема 4. Організація занять з художньої праці та основ дизайну в дошкільному закладі	13
Тема 5. Декоративно-прикладне мистецтво на заняттях з художньої праці	15
Тема 5.1. Народні орнаменти у мотивах декоративно-прикладного мистецтва. Писанка	17
Тема 6. Робота з папером і картоном. Виготовлення площинних виробів з паперу та картону	18
Тема 7. Виготовлення об'ємних виробів з паперу і картону. Виконання художніх виробів у техніці квілінг	21
Тема 8. Виготовлення об'ємних виробів з паперу. Орігамі	23
Тема 9. Виготовлення іграшок. Пап'є-маше	25
Тема 10. Тканини і волокнисті матеріали та їх використання на заняттях з художньої праці	27
Тема 11. Вишивка як традиційний вид декоративно-ужиткового мистецтва	29
Тема 12. Техніка макраме	32
Тема 13. Обереги своїми руками	34

Тема 14. Використання природного матеріалу на заняттях з художньої праці з основами дизайну	36
Тема 15. Використання непридатного дріб'язкового матеріалу на заняттях з художньої праці	38
Література	40
СИЛАБУС навчальної дисципліни «Художня праця з основами дизайну»	42
ДОДАТКИ	57
ДОДАТОК 1. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З РІЗНИМИ ВИДАМИ МАТЕРІАЛІВ.....	58
ДОДАТОК 2. ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ.....	66
ДОДАТОК 3. ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ ДОШКІЛЬНИКІВ УДОМА	88
ДОДАТОК 4. ІНФОРМАЦІЙНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДЕЯКІ ВИДИ МАТЕРІАЛІВ.....	90
ДОДАТОК 5. ОБЛАДНАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ЗАНЯТЬ З ХУДОЖНЬОЇ ПРАЦІ.....	101
ДОДАТОК 6. ДИДАКТИЧНІ ІГРИ.....	102
ДОДАТОК 7. ДИДАКТИЧНІ ІГРИ для формування практичних умінь і навичок у декоративних видах художньої творчості	106
Завдання для формування інтересу у дітей старшого дошкільного віку до художньої праці.....	111
Конспект консультації для батьків «Дитячий дизайн в сім'ї».....	114
Рекомендації батькам, щодо активізації інтересу до художньої праці.....	115

Пояснююча записка

«Художня праця з основами дизайну» обов'язкова навчальна дисципліною циклу професійної підготовки для освітньо-професійних програм «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)», «Дошкільна освіта (Логопедія)», галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 012 «Дошкільна освіта» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Метою навчальної дисципліни є ознайомлення майбутніх педагогів з технологічними прийомами обробки різних матеріалів; формування необхідних практичних умінь і навичок виготовлення й художнього оформлення виробів; розвиток у студентів художнього сприйняття: здатність відчувати колір, форму, усвідомлення емоційної виразності об'єкта, вибір засобів відтворення образного змісту виробу, формування активності, самостійності, прагнення до творчості; розвиток естетичного смаку, формування естетичної культури студентів; розуміння особливостей організації занять з художньої праці та їхньої структури, а також раціональне поєднання теоретичної підготовки з вміннями розв'язувати практичні завдання курсу.

Дана навчальна дисципліна базується на сучасних знаннях галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері дошкільної освіти; сучасних уявлень про тенденції, закономірності розвитку педагогіки та спрямована на вирішення прикладних завдань в галузі дошкільної освіти.

Програмою дисципліни передбачено низку форм роботи зі студентами: лекції та практичні заняття і різноманітні творчі завдання для практичної та самостійної роботи. Семінарські та практичні заняття є логічним продовженням лекцій. Їхня мета: поглиблення, розширення, деталізування знань, якими студенти опанували під час лекцій; перевірка якості їх засвоєння, володіння здобувачами освіти практичними вміннями та навичками безпосередньої роботи з дітьми та забезпечує поступову трансформацію пізнавальної діяльності у

професійно спрямовану; передбачає міждисциплінарну інтеграцію наукової, освітньої та інноваційної діяльності на основі компетентнісного підходу.

«Художня праця з основами дизайну» органічно пов'язана з дисциплінами «Психологія загальна», «Педагогіка загальна», «Психологія дитяча», «Теорія та методика співпраці з родинами», «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю» поглиблює і деталізує розділи, пов'язані з формуванням знань, умінь і навичок майбутнього вихователя у процесі його підготовки до професійної діяльності в ЗДО.

Посібник містить завдання для самостійної роботи студентів, яка складається з двох видів: репродуктивної для формування необхідних умінь і навичок технологічного характеру, та навчальної художньо-конструкторської творчості, яка стимулює ставлення творчої активності особистості майбутнього вихователя.

З ряду тем пропонується підготувати перспективні й календарні плани, плани-конспекти занять. Усі навчальні завдання та творчі напрацювання складатимуть необхідний дидактичний матеріал для проведення майбутніх занять з художньої праці у ЗДО.

У посібнику окремо виділено завдання, які повинні виконати студенти під час проходження педагогічної практики.

Контроль за видами діяльності студентів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, виконаних робіт, періодичним контролем після засвоєння ними модулів. Формою підсумкового контролю є залік.

Тема 1. Художня праця як засіб особистісного розвитку дитини

Мета: визначити і обґрунтувати значення художньої праці для особистісного розвитку дитини; ознайомити студентів з основними завданнями дисципліни «Художня праця та основи дизайну» та сучасними альтернативними програмами навчання дітей художній праці та основам дизайну; обґрунтувати педагогічні умови формування мистецько-творчої компетентності дошкільника на заняттях з художньо-конструктивної діяльності (дизайну).

Питання для обговорення

1. Вплив художньої праці на всебічний розвиток особистості дошкільника.
2. Основні завдання дисципліни «Художня праця з основами дизайну».
3. Вимоги з художньої праці в сучасних варіативних програмах закладів дошкільної освіти.
4. Педагогічні умови формування мистецько-творчої компетентності дошкільника на заняттях з художньо-конструктивної діяльності.

Самостійна робота студентів

Письмові завдання

1. Скласти картотеку наукових праць і методичної літератури з курсу "Художня праця з основами дизайну".
2. Зробити порівняльний аналіз вимог чинних варіативних програм щодо організації та змісту занять з художньої праці. Результати подати у вигляді таблиці:

№ п/п	Програма (назва, рік видання (оновлення))	Розділ програми	Вікова група	Зміст роботи з художньої праці

3. Обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення планування художньої праці з основами дизайну у сучасних закладах дошкільної освіти.

Відсканувати QR код і ознайомитись з програми розвитку дітей

Завдання на педагогічну практику

1. З'ясувати, за якою програмою працює заклад дошкільної освіти, як виконується дана програма.

2. Дати аналіз художнього оформлення закладу дошкільної освіти, виявити можливості використання його для естетичного виховання. Розробити пропозиції щодо його вдосконалення.

3. Дати перелік умов, необхідних для організації занять з художньої праці

4. На основі спостереження за дитиною в процесі художньої праці, аналізу результатів її художньо-конструктивної діяльності визначити рівень сформованості умінь і навичок з виготовлення різних виробів (за Л.Калуською):

- розпізнавання матеріалів, їх властивостей, якостей;
- вибір та використання з'єднувальних і декоративних деталей;
- способів виготовлення іграшок, їх оформлення;
- уміння побачити у різних матеріалах (аркуші паперу, природньому, покидьковому) певні образи;
- уміння втілювати задум у виробі і привносити у нього творчу ініціативу і фантазію;
- уміння володіти інструментами з дотриманням техніки безпеки з метою забезпечення формування у дітей способів і прийомів створення художніх образів.

Рекомендована література: [1,2,5,10,11,13,14]

Тема 2. Дизайн — мистецтво формування естетичного середовища

Мета: дати студентам уявлення про дизайн, його види, елементи дизайну, прийоми та засоби композиції; розкрити особливості, зміст і методичку організації дитячої дизайн-діяльності дітей дошкільного віку; формувати професійні інтереси майбутніх вихователів до дизайнерської діяльності.

Питання для обговорення

1. Зміст поняття «Дизайнерська діяльність», «Дитячий дизайн».
2. Дизайн як творча діяльність.
3. Історія розвитку дизайну.
4. Види дизайну.
5. Роль дизайну у формуванні оточення людини.
6. Художньо-естетичні можливості та елементи дизайну.
7. Прийоми та засоби композиції дизайну.
8. Особливості організації дитячої дизайн-діяльності у закладах дошкільної освіти.
9. Вимоги до оформлення дошкільного навчального закладу.

Самостійна робота студентів

Навчально-дослідницькі завдання

1. Написати реферат на одну з тем:
 - «Творчість у дизайні»
 - «Дизайнерська діяльність педагога»
 - «Діти-дизайнери»
 - «Фітодизайн як мистецтво організації естетичного середовища»
2. Скласти відеодобірку на одну із запропонованих тем (використати матеріали Internet-джерел):
 - «Сучасні тенденції дизайну для дітей»
 - «Дитячий дизайн»
 - «Дизайн території дошкільного закладу»
 - «Інтер'єр сучасного закладу дошкільної освіти»

Відсканувати QR-код і ознайомитись з особливостями дизайну ЗДО

Творчі завдання

1. Самостійно створити план нестандартної групової кімнати. Виконати план у кольорі, враховуючи всі необхідні зони для обраної вікової групи.

2. Намалюйте ескіз оформлення групової кімнати до свята (тематика на вибір студентів).

3. Дизайн для дітей. Наведіть приклади вдалих проектів дизайну для дітей.

Практичне завдання

Виготовити дизайнерський виріб (іграшку – сувенір, дитячу біжутерію, зразок твору з паперопластики, прикрасу одягу, екопластика, декупаж).

Завдання на педагогічну практику

1. Проаналізуйте оформлення інтер'єру закладу дошкільної освіти:

а) відповідність оформлення дошкільного закладу до вимог;
б) наявність творів мистецтва в оформленні групових кімнат.

2. Розробіть дизайн-проект ігрового майданчика сучасного закладу дошкільної освіти.

3. Підготовуйте необхідні матеріали для проведення заняття у ЗДО з художнього конструювання (старша група) за однією з тем: "Дизайн одягу ляльок", "Дизайн групової кімнати" (або Ваш варіант)

Ділова гра Школа дизайну

Спосіб організації студентів на занятті:

- робота в командах;
- робота в парах;
- колективне обговорення результатів.

Творчі завдання:

1. Скласти композицію із засушених рослин (на вибір студента).
2. Придумати і намалювати ескіз групової кімнати.
3. Розробити емблему для дошкільників, які займаються в гуртку «Ми - народні умільці».
4. Розробити рекламу спеціальності «Дошкільна освіта».

Рекомендована література: [5,7,10,11,13,14]

Тема 3. Дидактичні основи художньої діяльності дітей у закладах дошкільної освіти

***Мета:** дати студентам уявлення про методику проведення занять з художньої праці й основ дизайну, обґрунтувати принципи організації художньої діяльності дітей дошкільного віку, ознайомити з формами, методами і прийомами навчання дошкільників художньої праці та основам дизайну; розкрити значення самостійної художньої діяльності дітей; продовжувати формувати професійну спрямованість майбутніх вихователів.*

Питання для обговорення

1. Принципи організації роботи з дошкільниками у галузі художньої праці та художнього конструювання (дизайну).
2. Форми організації художньої діяльності дітей у закладах дошкільної освіти.
3. Самостійна художня діяльність дітей.
4. Методи і прийоми навчання дошкільників художньої праці та основ дизайну.
5. Дидактичні ігри та творчі завдання на заняттях з художньої праці.
6. Аналіз дитячих робіт з художньої праці.
7. Техніка безпеки на заняттях.

Самостійна робота студентів

Навчально-дослідницькі завдання

1. Скласти картотеку літератури з художньої праці дітей дошкільного віку.
2. Підібрати дидактичні ігри для вивчення властивостей матеріалу на заняттях художньої праці.
3. Підібрати літературу з описом і показом виготовлення виробів з різних матеріалів.

Творчі письмові завдання:

1. Розробити творчі завдання з художньої праці для спільного виконання дітей і батьків.
2. Розробіть фрагменти занять з художньої праці, використовуючи різні методи навчання.

Зразки конспектів занять з художньої праці для дітей дошкільного віку за QR-кодом:

Завдання на педагогічну практику

1. Ознайомитись із конспектами занять з художньої праці (група за вибором) та виділити структурні складові.
2. Розробити класифікацію сучасних і традиційних видів художньої праці.

Види художньої праці	
Сучасні	Традиційні

Рекомендована література: [1,2,10,11,13,14]

Тема 4. Організація занять з художньої праці та основ дизайну в дошкільному закладі

Мета: ознайомити студентів з альтернативними підходами до визначення педагогічної стратегії та планування занять з художньої праці й основ дизайну; обґрунтувати завдання та значення підготовки вихователя до керівництва художньою діяльністю дітей; ознайомити з інструментами для проведення роботи з художньої праці та безпекою поводження з ними; готувати студентів до проведення занять з художньої праці та організація предметно-розвивального середовища для художньої праці та дитячого дизайну у закладі дошкільної освіти; визначити способи і напрями роботи із сім'єю щодо організації художньої праці дітей поза заняттями.

Питання для обговорення

1. Планування роботи з художньої праці.
2. Підготовка вихователя до керівництва художньою діяльністю дошкільників.
3. Інструменти для проведення роботи з художньої праці та безпека поводження з ними.
4. Зміст і структура занять з художньої праці у ЗДО.
5. Організація художньої праці дітей поза заняттями.
6. Організація предметно-розвивального середовища для художньої праці та дитячого дизайну у закладі дошкільної освіти.

Самостійна робота студентів

Навчально-дослідницькі завдання

1. На основі опрацювання запропонованої літератури, періодики з дошкільної освіти письмово проаналізувати зміст одного із занять з художньої праці та визначити, які методи та методичні прийоми використовує вихователь на занятті.
2. Обґрунтувати зміст роботи завідуючої та методиста в організації та керівництві художньою працею дітей дошкільного віку.

Письмові завдання:

1. Розробити календарно-тематичний план на півріччя (група за вибором).
2. Підготувати рекомендації батьками щодо організації занять художньою діяльністю вдома.

Творчі завдання

1. Виконати малюнок-схему розвивального середовища для занять дітей художньо-продуктивною діяльністю. Прокоментувати його складові, обґрунтувати доцільність його предметного наповнення й використання на заняттях дітей художньою працею (дитячим дизайном).

Завдання на педагогічну практику:

1. Скласти перелік матеріалу, обладнання та устаткування, які вихователь використовує на заняттях з художньої праці (група за вибором), проаналізувати їх з точки зору безпеки.
2. Здійснити аналіз одного заняття з художньої праці.

Відсканувати QR-код і ознайомитись з навчальним посібником С. І. Матвієнко «Художня праця з основами дизайну»

Рекомендована література: [1,2,10,11,13,14]

Тема 5. Декоративно-прикладне мистецтво на заняттях з художньої праці

Мета: актуалізувати знання студентів про народне декоративно-прикладне мистецтво; ознайомити з народними художніми промислами України; обґрунтувати педагогічну цінність декоративно-прикладного мистецтва у формуванні досвіду художньо-творчої діяльності дітей на заняттях з художньої праці; розвивати творчі здібності студентів, продовжувати формувати професійну спрямованість майбутніх вихователів.

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика народного декоративно-прикладного мистецтва.
2. Мистецтвознавчий огляд народних художніх промислів України.
3. Педагогічна цінність декоративно-прикладного мистецтва у формуванні досвіду художньо-творчої діяльності дітей на заняттях з художньої праці
4. Виготовлення ляльки-мотанки.

Самостійна робота студентів

Навчально-дослідницькі завдання

Підготувати реферат, презентацію з теми:

1. Педагогічна цінність декоративно-прикладного мистецтва.
2. Значення декоративно-прикладного мистецтва для формування художнього смаку у дітей.
3. Народне декоративно-прикладне мистецтво в системі цінностей культури.
 1. Народні художні промисли України.
 2. Народна іграшка України.
 3. Вироби народних умільців.
 4. Музейна педагогіка у ЗДО.
 5. Народні обереги.

Творчі письмові завдання

1. Розробити конспект мистецтвознавчої розповіді для дітей старшої групи.

2. Придумати гру, яка б ознайомлювала дітей з декоративно-прикладним мистецтвом.

Практична робота

1. Оформлення альбому зі зразками для одного виду декоративно-прикладного мистецтва (зразками елементів косівського та петриківського розпису).
2. Виготовлення ляльки-мотанки.

Завдання на педагогічну практику

1. Розробити рекомендації для батьків щодо ознайомлення дітей з народним декоративно-прикладним мистецтвом.
2. Скласти конспект консультації для батьків на тему: «Значення народної іграшки в житті дитини».

Відсканувати QR-код і ознайомитись з декоративно-ужитковим мистецтвом України :

Відсканувати QR-код і переглянути відео як зробити ляльку-мотанку:

Рекомендована література: [1,6,7,9,12,13,14,17,18,19]

Тема 5.1. Народні орнаменти у мотивах декоративно-прикладного мистецтва. Писанка

Мета: актуалізувати у студентів знання з теми «Орнамент», розвивати вміння аналізувати різні види орнаменту та використовувати знання для формування композиційних уявлень у дітей; вправляти студентів у самостійному складанні орнаменту та виготовленні писанки.

Питання для обговорення

1. Орнамент як головний зображувально-виражальний елемент декоративно-прикладного мистецтва:
 - а) види орнаменту;
 - б) принципи побудови орнаменту.
2. Композиція в народному декоративно-прикладному мистецтві.
3. Формування композиційних уявлень у дітей.
4. Використання писанкарства в навчально-виховній роботі з дітьми дошкільного віку.

Самостійна робота студентів

Навчально-дослідницькі завдання

1. Підібрати вірші, оповідання, казки, легенди для ознайомлення дітей з виробами декоративно-прикладного мистецтва.

Творчі письмові завдання

2. Придумати казки за мотивами орнаментальної символіки України.

3. Розробити блок запитань, які б з'ясували рівень сформованості у дітей уявлень про народний орнамент (писанку).

Завдання на педагогічну практику

1. Розробити семінар-практикум для вихователів на тему: «Особливості ознайомлення дітей дошкільного віку з писанкою».

2. Підготувати рубрику для куточка батьків «З історії виникнення та розвитку писанкарства».

Практична робота

1. Виготовити писанку. Пояснити значення елементів візерунка, символів, поєднання кольорів.

2. Відсканувати QR-код і ознайомитись з писанковими орнаментами:

Рекомендована література: [3,4,6,7,8,10,13,18]

Тема 6. Робота з папером і картоном. Виготовлення площинних виробів з паперу та картону

Мета: *ознайомити студентів з різними видами та властивостями паперу і картону; засвоїти технологічні прийоми роботи з папером і картоном; озброєння студентів необхідними практичними вміннями й навичками виготовлення та художнього оформлення площинних виробів з паперу і картону; формувати вміння організовувати робоче місце, дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог щодо роботи з папером, картоном, клеєм, вправляти у різних технологіях виготовлення виробів (способом вирізання, комбінування і клеєння геометричних фігур, за шаблонами, декорування додатковими деталями) з паперу і картону; продовжувати формувати професійну спрямованість майбутніх вихователів.*

Питання для обговорення

1. Короткі відомості про виробництво і застосування паперу, картону, їх види.

2. Конструктивні та декоративні особливості паперу й картону.

3. Інструменти та прилади, що застосовуються при виготовленні виробів з паперу і картону. Техніка безпеки.

4. Санітарно-гігієнічні вимоги до роботи з папером, картоном, клеєм. Організація робочого місця.

5. Методика проведення занять з папером і картоном у різних вікових групах.

6. Зміст поняття «площинні вироби».

7. Види аплікацій з паперу та картону в ЗДО.

8. Витинанка - один з видів декоративно-прикладного мистецтва.

Відсканувати QR-код і ознайомитись з особливостями виробництва і застосування паперу:

Самостійна робота студентів:

Навчально-дослідницькі завдання:

1. Зібрати інформацію про папір і зразки видів паперу (газетний, книжково-журнальний, картографічний, афішний, альбомний та ін.).

2. Опрацювати книгу Л.А. Парамонові «Детское творческое конструирование».

3. Підготувати презентацію передового педагогічного досвіду по використанню витинанок в ЗДО.

4. Виготовити альбом «Українські витинанки».

Відсканувати QR-код і ознайомитись з мистецтвом витинанки:

Творчі завдання

1. Виготовити витинанку «Дерево життя» за власним ескізом. Презентувати її.
2. Виготовити вітальну листівку, оформлену у техніці аплікації з кружечків..

Практична робота

1. Виготовлення іграшок способом вирізання, комбінування і клеєння геометричних фігур (квадратів, прямокутників, трикутників, кругів, овалів) – зайчиків, ведмедиків, курчат, ляльок, клоунів, їх декоративне оформлення аплікацією.
2. Виготовлення виробів за шаблонами.
3. Розмітка матеріалу за допомогою шаблона.
4. Виготовлення необхідних шаблонів. Основа і додаткові деталі.
5. Комбінування, декорування додатковими деталями для посилення емоційної виразності образу (яблуко, груша, гриб, білочка, слоненя).

Завдання на педагогічну практику:

1. Виготовити зразки робіт для дітей різних вікових груп за тематикою програм виховання і навчання дітей дошкільного віку.
2. Підготувати колекцію зразків різних видів паперу та картону для проведення дослідів на визначення якостей паперу:
 - визначення відтінку і кольору паперу;

- розрізнення за товщиною;
 - визначення напрямлення волокон паперу;
 - визначення робіт, що з папером можна робити (рвати, різати, гофрувати, стригти, згинати тощо);
 - визначення впливу води на папір (попливе чи потоне);
 - стискання паперу і розглядання його форми.
3. Виготовлення іграшок з рухомими частинами.

Рекомендована література: [1,2,4,5,6,9,10,12,13,14]

Тема 7. Виготовлення об'ємних виробів з паперу і картону. Виконання художніх виробів у техніці квілінг

***Мета:** продовжувати засвоювати технологічні прийоми роботи з папером і картоном; виробляти у студентів необхідні практичні уміння й навички виготовлення та художнього оформлення об'ємних виробів з паперу і картону; розвивати художнє сприйняття: вміння відчувати колір, форму, усвідомлювати емоційну виразність об'єкту, здійснювати відбір засобів, що дозволяють передавати його образний зміст; застосовувати набуті знання, вміння і навички при виконанні творчих завдань і плануванні роботи з дошкільниками.*

Питання для обговорення

1. Методика виготовлення об'ємних виробів у різних вікових групах ЗДО.
2. Способи складання в різних напрямках прямокутника і квадрата для виготовлення об'ємної іграшки.
3. Виготовлення іграшок з картонних і напівкартонних конусів, циліндрів.
4. Декоративне оформлення виробів. Пошук художньо-образної та емоційної виразності: добір допоміжних елементів, кольорових співвідношень.
5. Сучасні техніки роботи з папером.
6. Особливості виготовлення виробів зі смужок паперу.
7. Використання техніки квілінгу для розвитку творчих здібностей дошкільників

Самостійна робота студентів

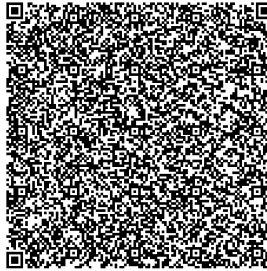
Навчально-дослідницькі завдання

1. Сучасні техніки роботи з папером.
2. Оформити таблицю, в якій відобразити ускладнення змісту робіт по виготовленню виробів у техніці квілінгу для дошкільників.

Творче завдання

1. Виготовити зразки робіт у техніці квілінгу для дітей дошкільного віку.
2. Виготовити об'ємну сукню для ляльки у техніці квілінгу.

Відсканувати QR-код і ознайомитись із мистецтвом квілінгу:

Практична робота:

1. Виготовлення об'ємних іграшок з паперу та картону з картонних і напівкартонних конусів, циліндрів, прямокутників, квадратів.

Завдання на педагогічну практику:

1. Підібрати тематику робіт за програмою виховання і навчання дітей дошкільного віку та підготувати поопераційні карти схеми по виготовленню об'ємних виробів з паперу та картону для середньої та старшої груп.
2. Виготовити зразки об'ємних іграшок з паперових конусів, циліндрів, прямокутників, квадратів для різних вікових груп.

Відсканувати QR-код і ознайомитись з технікою паперової скульптури:

Рекомендована література: [1,2,4,5,6,9,10,12,13,14,20]

Тема 8. Виготовлення об'ємних виробів з паперу. Оригами

***Мета:** продовжувати засвоювати сучасні технологічні прийоми роботи з папером; актуалізувати знання про оригами, способи та прийоми складання фігур з паперу, формувати практичні уміння та навички виготовлення моделей оригами; набувати досвіду власної творчої діяльності при виготовленні об'ємних виробів з паперу; отримувати задоволення у творчій самореалізації; виховувати культуру праці, формувати дружні стосунки, відчуття відповідальності, колективізму та взаємодопомоги.*

Питання для обговорення

1. Оригами як стародавнє мистецтво складання фігур з паперу.
2. Види оригами.
3. Методика використання мистецтва оригами в ЗДО.
4. Правила складання паперу.
5. Основні поняття оригами: «ребро», «хребет», «долина», «складка-блискавка».
6. Прийоми формоутворення оригами.
7. Узагальненість образу, вираження асоціативності, стильова єдність.
8. Використання елементів декоративного оформлення.

9. Вплив оригамі на всебічний розвиток дитини.
10. Використання технологічних карт в оригамі. Графічні умовні позначення.

Самостійна робота студентів

Навчально-дослідницькі завдання

1. Написати реферат на одну з тем:
«Оригамі – стародавнє мистецтво складання фігур з паперу»
«Види оригамі».
2. Підготувати відеопрезентацію про мистецтво оригамі для дітей.

Творчі письмові завдання

1. Оформити таблицю, в якій зобразити умовні позначення, що використовуються в технологічних картах мистецтва оригамі.
2. Виготовити технологічні карти для виготовлення фігурок оригамі для різних вікових груп.

Практична робота

1. Вправляння у способах та прийомах складання фігур з паперу, індивідуальне виготовлення моделей оригамі, досвід власної творчої діяльності.
2. Колективне виготовленні об'ємних виробів з модульного оригамі, формування дружніх стосунків, відчуття відповідальності, колективізму та взаємодопомоги.

Завдання на педагогічну практику:

1. Виготовити фігурки відповідно до тематики різних вікових групах ЗДО з використанням технологічних карт.
2. Розробити проект гуртка у закладі дошкільної освіти з Оригамі.

Відсканувати QR-код і ознайомитись з мистецтвом оригамі:

Рекомендована література: [1,2,4,5,6,9,10,12,13,14,20,21]

Тема 9. Виготовлення іграшок. Пап'є-маше

***Мета:** продовжувати засвоювати сучасні технологічні прийоми роботи з папером; ознайомити студентів з різними видами пап'є-маше, технологіями виготовлення виробів з пап'є-маше, формувати практичні уміння і навички виготовлення ігрових персонажів з пап'є-маше; набувати досвіду власної творчої діяльності; отримувати задоволення у творчій самореалізації; виховувати культуру праці, формувати професійні інтереси майбутніх вихователів.*

Питання для обговорення

1. Історія виникнення техніки пап'є-маше.
2. Види пап'є-маше.
3. Інструменти і матеріали, що застосовуються при виготовленні виробів з пап'є-маше.
4. Технології виготовлення виробів з пап'є-маше.

Самостійна робота студентів.

Навчально-дослідницькі завдання:

1. Написати реферат на тему: «Історія виникнення техніки пап'є-маше».
2. Підготувати відео презентацію про технологію виготовлення іграшок для дітей з пап'є-маше.

Творчі завдання

Виготовити казкових героїв української народної казки для лялькового театру у техніці пап'є-маше.

Завдання на педагогічну практику:

1. Підготувати рекомендації батьками до виготовлення з дітьми виробів у техніці пап'є-маше вдома.
2. Розробити проект оформлення стенду для батьків « Умілі рученята».

Відсканувати QR-код і ознайомитись з мистецтвом пап'є-маше:

Рекомендована література: [1,2,4,5,6,9,10,12,13,14,20]

Тема 10. Тканини і волокнисті матеріали та їх використання на заняттях з художньої праці

Мета: засвоювати сучасні технологічні прийоми роботи з тканинами і волокнистими матеріалами; ознайомити студентів з різними видами основних ручних швів: «уперед голку», «строчка», «через край», «тамбурний» («ланцюжок»), з'єднувальними і декоративними швами, технологіями виготовлення м'якої іграшки, формувати практичні уміння і навички виготовлення іграшок тільд; розвивати художнє сприйняття: вміння відчувати колір, форму, усвідомлювати емоційну виразність виробу, здійснювати відбір засобів, що дозволяють передавати його образний зміст; застосовувати набуті знання, вміння і навички при виконанні творчих завдань і плануванні роботи з дошкільниками.

Питання для обговорення

1. Види тканин, короткі відомості про їх виробництво та застосування.
2. Текстильні матеріали рослинного походження, їх властивості.
3. Інструменти та приладдя для роботи з тканинами і волокнистими матеріалами: ножиці, голка, наперсток, олівці.
4. Техніка безпеки. Підготовка матеріалу до роботи.
5. Виконання основних ручних швів: «уперед голку», «строчка», «через край», «тамбурний» («ланцюжок»), з'єднувальні і декоративні шви.
6. Виготовлення м'якої іграшки.
7. Технологічна послідовність виконання виробу, врахування конструктивних особливостей іграшки та її пропорцій.

Самостійна робота студентів

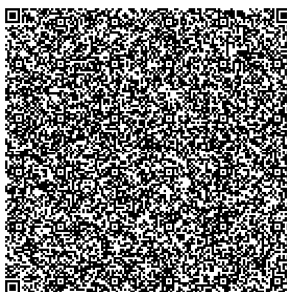
Навчально-дослідницькі завдання

1. Зібрати інформацію про історію виробництва бавовняної пряжі та тканин.
2. Оформити альбом зі зразками тканин і волокнистих матеріалів та їх описом.

Творчі завдання

1. Виготовити зразки речей виготовлених різними прийомами: вишивка, пошив лялькової одежі, пошив м'якої іграшки, плетіння, ткацтва, в техніці макраме.
2. Виготовити м'яку іграшку «Тільду».

Відсканувати QR-код і ознайомитись з технологією виготовлення «Тільди»:

Практична робота

1. Виконання основних ручних швів: «уперед голку», «строчка», «через край», «тамбурний» («ланцюжок»), з'єднувальні і декоративні шви.
2. Виготовити наочні посібники: зразки тканин з різних волокон рослинного походження (бавовняних, лляних), тваринного походження (шерстяних, шовкових) і штучних; зразки постільної білизни для ляльок.

Завдання на педагогічну практику:

1. Вивчити організацію та зміст роботи методичного кабінету дошкільного закладу з розділу «Художня праця та основи дизайну».

2. Проаналізувати річний план закладу дошкільної освіти. Відібрати заняття, що стосуються роботи з тканинами і волокнистими матеріалами. Сформулювати пропозиції з урізноманітнення тем і видів роботи.

Відсканувати QR-код і ознайомитись з технологією виконання основних ручних швів:

Рекомендована література: [3,6,7,8,9,11,12,13,19]

Тема 11 Вишивка як традиційний вид декоративно-ужиткового мистецтва

Мета продовжувати засвоювати сучасні технологічні прийоми роботи з тканинами та волокнистими матеріалами; ознайомити студентів з різними видами вишивки, сучасними техніками вишивання, формувати практичні уміння і навички в опануванні техніками вишивання: «хрестик», «коса гладь», «лиштва», «виколювання»; розвивати художнє сприйняття; вміння поєднувати кольори, усвідомлювати художньо-естетичну виразність виробу; набувати досвіду власної творчої діяльності; отримувати задоволення у творчій самореалізації; виховувати культуру праці, формувати професійні інтереси та готовність застосовувати набуті знання, вміння і навички при виконанні творчих завдань і плануванні роботи з дошкільниками.

Питання для обговорення

1. Короткі відомості з історії вишивання та вишивки.
2. Національні особливості української вишивки характерні для різних регіонів України: характер, орнаментальні мотиви, кольорове вирішення, композиція.
3. Регіональні особливості оздоблення виробів вишивкою.
4. Значення знаків і символів в українській вишивці.
5. Види вишивальних технік та швів.
6. Методика ознайомлення дітей з інструментами, матеріалами, пристосуваннями для вишивання, безпечними прийомами роботи.
7. Програмові вимоги щодо ознайомлення дітей з техніками вишивання: «хрестик», «коса гладь», «лиштва», «виколювання».
8. Сучасні техніки вишивання.
9. Контрастні і споріднені кольорові сполучення в українській вишивці.
10. Прикрашання дітьми готових форм за мотивами вишиванок, рушників, скатертин, серветок, сорочок.

Самостійна робота студентів

Навчально-дослідницькі завдання

1. Підготувати презентацію з теми:
«Історія виникнення української вишивки та її особливості»;
«Української вишивки характерні для різних регіонів України»
«Історія виникнення української вишивки та народні обряди, пов'язані з нею»; «Символіка в українському вишиванні»;
«Українські традиційні вишиванки»; «Дитячі вишиванки».
2. Підготувати відео презентацію: «Сучасні техніки вишивання».

Творчі письмові завдання

Зробити аналіз особливостей традиційної вишивки свого етнографічного регіону. Заповнити таблицю за зразком:

<i>Ознаки регіональних особливостей вишивки</i>	<i>Поєднання кольорів у зразках</i>	<i>Види орнаментів</i>

Практична робота

1. Опанування технік вишивання: «хрестик», «коса гладь», «лиштва», «виколовання».

2. Складання схем варіантів різних мотивів: «ромб», «баранячі роги», «барвінок», «виноград», «квіти», «дубове листя», «рожа», «гілка», «кривулька», «лапки», «сосонки».

3. Вишивання серветок і рушників з використанням сучасних технік.

Відсканувати QR-код і ознайомитись з техніками вишивання:

Завдання на педагогічну практику

1. Підготувати конспект заняття і необхідні інструменти і матеріали для навчання дошкільників техніками вишивання: «хрестик», «коса гладь».
2. Розробити проект міні-музею у групі «Українська вишивка».

Рекомендована література: [3,6,7,8,9,11,12,13,19]

Тема 12. Техніка макраме

Мета: продовжувати засвоювати сучасні технологічні прийоми роботи з волокнистими матеріалами; ознайомити студентів з технікою макраме, формувати практичні уміння та навички в опануванні технік вузлоплетіння; ознайомити студентів з різними технологіями виготовлення виробів з макраме, набувати досвіду власної творчої діяльності; отримувати задоволення у творчій самореалізації; виховувати культуру праці, формувати професійні інтереси майбутніх вихователів.

Питання для обговорення

1. Історія виникнення техніки ручного плетіння, як виду мистецтва макраме.
2. Інструменти і пристрої, які потрібні для виконання виробів у техніці макраме.
3. Техніка безпеки. Підготовка матеріалу до роботи.
4. Основні вузли плетіння в техніці макраме з якими знайомлять в підготовчій до школи групі.
5. Технологічна послідовність виконання виробу: нанизування ниток, плетіння вузлів і візерунків.

Самостійна робота студентів:

Навчально-дослідницькі завдання:

1. Оформлення в альбомі зразків різних візерунків і готових виробів.
2. Скласти схеми «Основні прийоми в'язання макраме».

Творчі завдання:

1. Виготовити зразки творчих робіт у техніці макраме.
2. Виготовити патріотичні браслети.

Відсканувати QR-код і переглянути відео виготовлення патріотичних браслетів:

Завдання на педагогічну практику:

1. Скласти план роботи гуртка по в'язанню гачком, спицями, вишивка «набивною» голкою, пошиття м'якої іграшки та ін.

2. Розробити консультацію для батьків «Чарівна майстерня».

Рекомендована література: [3,5,6,7,8,9,11,12,13,17]

Тема 13. Обереги своїми руками

Мета: ознайомити студентів з різними видами українських оберегів, засвоїти технологічні прийоми виготовлення оберегів з різних матеріалів; озброєння студентів необхідними практичними вміннями й навичками виготовлення та художнього оформлення оберегів; ознайомити з мистецтвом українських писанок їх символікою; формувати вміння організовувати робоче місце, дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог при виготовленні оберегів.

Питання для обговорення

1. Українські обереги: традиції та сучасність.
2. Особливості ознайомлення дітей дошкільного віку з національними цінностями українського народу.
3. Обереги своїми руками.
4. Мистецтво українських писанок у роботі з дітьми дошкільного віку.

Самостійна робота студентів

Навчально-дослідницькі завдання

1. Написати реферат на тему: «Українські обереги», «Сімейні обереги», «Рослини обереги»
2. Підібрати українські приказки та прислів'я про оберег.
3. Підготувати відеопрезентацію: «Обереги дому».

Творчі завдання:

1. Скласти таблицю схем символіки писанки (багатого врожаю, здоров'я і довголіття, символи, що лікують, сприяють народженню дітей, кохання, символи-обереги, попередження, сили і витривалості).
2. Виготовити самостійно різні види українських оберегів.

Практична робота

1. Виготовлення оберегів з природних матеріалів

Завдання на педагогічну практику:

1. Придумати казки за мотивами національної символіки України.
2. Розробити блок питань, які би з'ясували рівень сформованості у дітей уявлень про обереги.

Відсканувати QR-код і ознайомитись з різними видами українських оберегів:

Рекомендована література: [7,11,12,13,14,15,17,19]

Тема 14. Використання природного матеріалу на заняттях з художньої праці з основами дизайну

***Мета:** ознайомити студентів з різними видами та властивостями природного матеріалу; засвоїти технологічні прийоми роботи з природним матеріалом; озброєння студентів необхідними практичними вміннями й навичками виготовлення та художнього оформлення виробів з природного матеріалу; формувати вміння організовувати робоче місце, дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог щодо роботи, розвивати творчі здібності.*

Питання для обговорення

1. Види природних матеріалів та їх специфічні особливості.
2. Природоохоронна заготівля природних матеріалів.
3. Технологія обробки, зберігання та підготовки до роботи природних матеріалів.
4. Традиції використання природних матеріалів у народній архітектурі та художніх промислах.
5. Виявлення конструктивних особливостей різних природних матеріалів і засвоєння технологічних прийомів їх обробки.
6. Бережливе ставлення до природи та ресурсів.
7. Обладнання та інструмент для роботи з природними матеріалами на заняттях художньої праці.
8. Правила безпеки праці й санітарно-гігієнічні вимоги під час роботи з природними матеріалами .
9. Послідовність заготовки соломи для подальшої праці з нею.

Самостійна робота студентів:

Навчально-дослідницькі завдання:

1. Скласти картотеку праць і методичної літератури для роботи з використанням природних матеріалів.
2. Підготувати відеопрезентацію на одну із тем: « Вироби з опалого листя», « Вироби жолудів», « Вироби з каштанів», «Вироби з соломки». « Вироби з мушлів».

Творчі письмові завдання:

Опишіть, яким природним матеріалом можна користуватися в дошкільному закладі для виготовлення різних предметів і оформіть альбом із зразками цього природного матеріалу.

Практична робота

1. Виявлення конструктивних особливостей різних природних матеріалів та засвоєння технологічних прийомів їх обробки.
2. Виготовлення ікебани з природного матеріалу.

Завдання на педагогічну практику:

1. Розробити конспект заняття для дітей (група за вибором) з виготовлення іграшок з природного матеріалу.
2. Підготувати пам'ятку для батьків «Способи заготівлі природних матеріалів», «Технологія сушіння листя».
3. Організувати, дотримуючись правил безпеки праці й санітарно-гігієнічних вимог, заготівлю природних матеріалів на прогулянці.
4. Організувати виставку дитячих робіт, виготовлених з різних видів матеріалів.

Відсканувати QR-код і ознайомитись з технологічними прийомами роботи з природним матеріалом:

Рекомендована література: [1,2,5,7,12,15]

Тема 15. Використання непридатного дріб'язкового матеріалу на заняттях з художньої праці

Мета: ознайомити студентів з різними видами та властивостями непридатного дріб'язкового матеріалу; засвоїти технологічні прийоми роботи з непридатним дріб'язковим матеріалом; озброєння студентів необхідними практичними уміннями й навичками виготовлення та художнього оформлення виробів з непридатного дріб'язкового матеріалу; формувати вміння організовувати робоче місце, дотримуватись санітарно-гігієнічних вимог щодо роботи, розвивати творчі здібності.

Питання для обговорення

1. Види непридатного дріб'язкового матеріалу.
2. Технологія виконання виробів з непридатного дріб'язкового матеріалу.
3. Техніка безпеки та гігієнічні вимоги в роботі з викидним матеріалом, підготовка матеріалу до роботи.
4. Особливості підготовки викидного матеріалу для роботи з дітьми..
5. Способи поєднання матеріалів між собою (за допомогою клею, ниток, дроту).
6. Виготовлення сенсорних плакатів, основ для різних видів театрів з пінопласту, їх оформлення відповідно до сюжету.
7. Пошуки нових технологічних і конструктивних вирішень – фігурки тварин, іграшкові меблі, транспорт.

Самостійна робота студентів

Навчально-дослідницькі завдання:

1. Скласти план роботи гуртка «Умілі ручки» по використанню непридатного дріб'язкового матеріалу.
2. Оформити зразки непридатного дріб'язкового матеріалу та описання їх використання для створення конструкцій та нового об'єкту.

Творчі завдання:

1. Виготовити зразки творчих робіт з викидного матеріалу для оздоблення ігрового майданчику.

2. З різного покидькового матеріалу виготовити посібник на розвиток дрібної моторики пальців поєднавши з сенсорикою:

- шнурівки на замкові,
- шнурівки на гудзиках,
- шнурівки на мотузках,
- шнурівки на кнопках.

Практична робота

Виготовлення дидактичного матеріалу з формування елементарних математичних уявлень з різного непридатного дріб'язкового матеріалу.

Завдання на педагогічну практику:

1. Охарактеризувати кутки самостійної художньої діяльності в групах і наявність в них природного матеріалу, покидькового та іншого, і як його використовують діти.

2. Розробити конспект заняття з художньої праці (група за вибором), з виготовлення виробів з викидного матеріалу.

Відсканувати QR-код і ознайомитись з технологією виконання виробів з непридатного дріб'язкового матеріалу:

Рекомендована література: [1,2,5,7,11,12,15,16,17]

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні / Книга керівника дошкільного навчального закладу: Довідково-методичне видання / упоряд. О.А.Копейкіна, Л.В.Гураш. Харків: Торсінг плюс, 2006. С.58-99.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. кер. та заг. ред. О.Л. Кононко. 3-тє вид., випр. К.: Світич, 2009. 430с.
3. Біляшевський Є.В. Українські писанки. К.: Мистецтво, 1968. 93 с.
4. Ботюк, О. Ф. *Конструювання з паперу методом оригамі*: Навч.-метод. посібник. Тернопіль: Богдан, 2014. 64 с.
5. Борин Г. В. *Художньо-естетичний розвиток дітей: навчально-методичні рекомендації для проведення практичних занять студентів спеціальності «Дошкільна освіта»*. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ. 2019. 56 с.
6. Варава, Л. В. Сучасна енциклопедія декоративно-прикладного мистецтва. Донецьк : БАО, 2007. 304 с.
7. Гнатюк. М. *Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво*: навч.- метод. посібник. ч. 1. Ів.-Франківськ : ЯРИНА, 2016. 196 с.
8. Захарчук-Чугай, Р. В. *Українське народне декоративне мистецтво*: навч. посібник .Рек. МОН. К. : Знання, 2012. 342 с.
9. Калуська Л. *Дивокрай*. Вибрані дидактико-методичні матеріали для працівників дошк. закладів. Кн.1. Тернопіль: Мандрівець, 2005. 320 с.
10. Калуська Л.В. *Художня праця у дитячому садку*: Конспект лекцій. Київ: ІСДО, 1995.120 с.
11. Котелянець Н. *Художня праця і розвиток особистості дитини. Дошкільне виховання 2020. №12. С. 18–19.*
12. Коппалова Н. М. *Гурткова робота з аплікації та оригамі*. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 80 с.

13. Луцан, Н. І. *Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну*: навч. посібник. 2-е вид., Рек. МОН. К. : ВД"Слово", 2010. 172 с.
14. Матвієнко С.І. *Художня праця та основи дизайну* : навч. посіб. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2016. 201с.
15. Моргунова К. *Забавні саморобки з природних матеріалів*. Донецьк, 2019, - 64 с.
16. М'яка іграшка . Уклад. О. І. Стадник. Харків, 2011. 128 с.
17. Пломер А. Л. *Майструємо з ниток і тканини* . Харків, 2013. 31 с.
18. Скорик М. З джерел писанкового орнаменту . *Писанка*. 1995. №1. С. 10-13.
19. Тищенко Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України. К., 1992. С. 3-25.
20. Шквиря Ж.Ю. *Іграшки з паперу*. Донецьк, 2013. 64 с.
21. Шквиря Ж.Ю. *Забавні історії з 3-Д квілінг*. Донецьк, 2013, 64 с.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Кафедра педагогіки та психології дошкільної освіти

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Художня праця з основами дизайну»

обов'язкова навчальна дисципліна

Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)» «Дошкільна освіта (Логопедія)»

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
(назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання Українська

Розробники: БЕСПАЛЬКО Ганна Михайлівна
асистент кафедри педагогіки та психології дошкільної освіти

Профайл викладача (-ів) http://preschool.cv.ua/bespalko_hanna_myhailivna/

E-mail: h.bespalko@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/enroll/index.php?id=3615>

Консультації Консультації з навчальної дисципліни проводяться очно та онлайн.
Очні консультації: понеділок з 14.00. до 16.00 ауд. 531, корпус №8 ЧНУ ім. Ю. Федьковича (за попередньою домовленістю)

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Зміст навчальної дисципліни розроблено таким чином, щоб надати здобувачам вищої освіти необхідні знання, обов'язкові для того, щоб педагогічно доцільно організовувати освітній процес у закладі дошкільної освіти. Тому заплановано ознайомлення з теоретичним обґрунтуванням і можливостями практичного втілення змісту освіти у роботі з дітьми дошкільного віку на основі технологічно аргументованих методик дошкільного виховання.

Дисципліна «Художня праця з основами дизайну» є обов'язковою навчальною дисципліною циклу професійної підготовки для освітньо-професійних програм «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)», «Дошкільна освіта (Логопедія)», галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 012 «Дошкільна освіта» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

2. Мета навчальної дисципліни: ознайомлення майбутніх педагогів з технологічними прийомами обробки різних матеріалів; формування необхідних практичних умінь і навичок виготовлення й художнього оформлення виробів; розвиток у студентів художнього сприйняття: здатність відчувати колір, форму, усвідомлення емоційної виразності об'єкта, вибір засобів відтворення образного змісту виробу, формування активності, самостійності, прагнення до творчості; розвиток естетичного смаку, формування естетичної культури студентів; розуміння особливостей організації занять з художньої праці та їхньої структури, а також раціональне поєднання теоретичної підготовки з вміннями розв'язувати практичні завдання курсу.

3. Пререквізит: Навчальна дисципліна «Художня праця з основами дизайну» базується на сучасних знаннях галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері дошкільної освіти; сучасних уявлень про тенденції, закономірності розвитку педагогіки та спрямована на вирішення прикладних завдань в галузі дошкільної освіти.

Програмою дисципліни передбачено низку форм роботи зі студентами: лекції та практичні заняття і різноманітні творчі завдання для практичної та самостійної роботи. Семінарські та практичні заняття є логічним продовженням лекцій. Їхня мета - поглиблення, розширення, деталізування знань, якими студенти опанували під час лекцій; перевірка якості їх засвоєння, володіння здобувачами освіти практичними вміннями та навичками безпосередньої роботи з дітьми та забезпечує поступову трансформацію пізнавальної діяльності у професійно спрямовану; передбачає міждисциплінарну інтеграцію наукової, освітньої та інноваційної діяльності на основі компетентнісного підходу.

Навчальна дисципліна «Художня праця з основами дизайну» органічно пов'язана з дисциплінами «Психологія загальна», «Педагогіка загальна», «Психологія дитяча», «Теорія та методика співпраці з родинами», «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю» поглиблює і деталізує розділи, пов'язані з формуванням знань, умінь і навичок майбутнього вихователя у процесі його підготовки до професійної діяльності в ЗДО.

4. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Художня праця та основи дизайну» студент має

знати:

- методологічні основи науки; форми й методи викладання;
- основи композиції і методику творчого пошуку в трудовому навчанні;
- найбільш педагогічно ефективні форми й методи організації навчального процесу на заняттях з художньої праці;
- організацію роботи поза заняттями;
- психологічні передумови, що зумовлюють готовність дітей до естетичного сприйняття творів;
- сучасні вимоги до підготовки фахівців дошкільної освіти;

вміти:

- організувати навчально-виховний процес;
- володіти різноманітними техніками необхідних умінь і навиків проведення занять з художньої праці, використовуючи різні матеріали;
- використовувати традиційні та інноваційні форми навчання;
- володіти методикою навчання художніх видів праці згідно програм дошкільної освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК-9. Здійснення безпечної діяльності.

Фахові компетентності (ФК):

- ФК-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

- КС-11. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку елементарних уявлень про різні види мистецтва і засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності.

- КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

- ФК-21. Здатність організовувати та проєктувати освітні осередки за принципами універсального дизайну та розумного пристосування.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

- ПР-02 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

- ПР-04 Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

- ПР-07 Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

- ПРН-23. Проєктувати мобільні і динамічні, розвивальні освітні осередки за принципами універсального дизайну та розумного пристосування з урахуванням санітарно-гігієнічних вимог та конкретних освітніх завдань

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумк. контр.
			кредитів	годин	лекції	Практичні	Семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	6	4	90	15	30	-	-	45	-	Залік
Заочна	3	6	4	90	-	10	-	-	80	-	Залік

5.2. Структура змісту навчальної дисципліни (3 курс)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Л	П	лаб	інд	с.р.		Л	л	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Питання загальної методики трудового навчання												
Тема 1. Художня праця як засіб особистісного розвитку дитини	5	1	2	-	-	2	6	-	1	-	-	5
Тема 2. Організація художньої праці у дошкільному закладі	3	1	-	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема 3. Дизайн — мистецтво формування естетичного середовища	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5

Тема4. Ознайомлення дітей декоративно- прикладним мистецтвом	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема5. Використання декоративно- прикладного мистецтва у практиці роботи дошкільного закладу.	5	1	2	-	-	2	5	-	2	-	-	5
Модуль 2.Упровадження практичних навиків у навчальний процес дошкільників												
Тема6. Робота з папером і картоном. Виготовлення площинних виробів з паперу та картону.	5	1	2	-	-	2	7	-	2	-	-	5
Тема7. Виготовлення об'ємних виробів з паперу та картону. Виконання художніх виробів у техніці квілінг.	5	1	2	-	-	2	7	-	2	-	-	5
Тема8. Виготовлення об'ємних виробів з паперу. Орігамі.	5	1	2	-	-	2	7	-	2	-	-	5
Тема9. Виготовлення іграшок. Пап'є- маше.	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5

Тема 10. Тканини і волокнисті матеріали та їх використання на заняттях з художньої праці. Лялька-мотанка.	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема 11. Вишивка як традиційний вид декоративно-ужиткового мистецтва. Основи побудови композиції у вишивці	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема 12. Техніка макраме	4	-	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема 13. Обереги своїми руками	5	1	2	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Тема 14. Використання природного матеріалу	6	1	2	-	-	3	6	-	1	-	-	5
Тема 15. Використання непридатного дріб'язкового матеріалу на заняттях з художньої праці.	6	1	2	-	-	3	6	-	1	-	-	5
Тема 16. Спільна робота дошкільного навчального закладу та сім'ї з питань розвитку дитини засобами художньої діяльності.	6	1	2	-	-	3	6	-	1	-	-	5
Усього годин	90	15	30	-	-	45	90	-	10	-	-	80

6. Система контролю й оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усні та письмові відповіді студента:

робота на семінарських заняттях – 30 балів

виконання самостійної роботи – 20 балів

виконання модульних робіт – 10 балів

Формами підсумкового контролю є залік – 40 балів.

Під час підсумкового контролю враховуються результати студента за усіма видами навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

Засоби оцінювання:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- презентації результатів виконаних творчих завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90–100)	Відмінно
	B (80–89)	Дуже добре
	C (70–79)	Добре
	D (60–69)	Задовільно
	E (50–59)	Достатньо
Не зараховано	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

А – «зараховано» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов’язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

В, С – «зараховано» – коли студент набрав 70–89 балів, твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психологічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

Д, Е – «зараховано» – якщо студент набрав 50–69 балів, в основному знає курс, рекомендовану літературу, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено почувається, виконуючи практичні завдання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов’язувати їх із майбутнім фахом.

ФХ – «не зараховано» з можливістю перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Г – «не зараховано» з обов’язковим повним курсом – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає загальної літератури курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Розподіл балів, які отримують студенти

<i>Поточне тестування й самостійна робота</i>					<i>Сума</i>
<i>Змістовний модуль 1.</i>					
<i>T1</i>	<i>T2</i>	<i>T3</i>	<i>T4</i>	<i>T5</i>	
<i>2</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>10</i>

<i>Поточне тестування й самостійна робота</i>											<i>Сума</i>
<i>Змістовний модуль 2.</i>											
<i>T6</i>	<i>T7</i>	<i>T8</i>	<i>T9</i>	<i>T10</i>	<i>T11</i>	<i>T12</i>	<i>T13</i>	<i>T14</i>	<i>T15</i>	<i>T16</i>	
<i>2</i>	<i>4</i>	<i>4</i>	<i>4</i>	<i>4</i>	<i>10</i>	<i>6</i>	<i>6</i>	<i>4</i>	<i>4</i>	<i>2</i>	<i>50</i>

для заліку:

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	40	100
T1-T5	T6-T16		
10	50		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні / Книга керівника дошкільного навчального закладу: Довідково-методичне видання / упоряд. О.А.Копейкіна, Л.В.Гураш. Харків: Торсінг плюс, 2006. С.58-99.

2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. кер. та заг. ред. О.Л. Кононко. 3-тє вид., випр. К.: Світич, 2009. 430с.

3. Біляшевський Є.В. Українські писанки. К.: Мистецтво, 1968. 93 с.

4. Ботюк, О. Ф. *Конструювання з паперу методом оригамі*: Навч.-метод. посібник. Тернопіль: Богдан, 2014. 64 с.

5. Борин Г. В. *Художньо-естетичний розвиток дітей: навчально-методичні рекомендації для проведення практичних занять студентів спеціальності «Дошкільна освіта»*. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ. 2019. 56 с.

6. Варава, Л. В. Сучасна енциклопедія декоративно-прикладного мистецтва. Донецьк : БАО, 2007. 304 с.

7. Гнатюк. М. *Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво*: навч.- метод. посібник. Ч. 1. Ів.-Франківськ : ЯРИНА, 2016. 196 с.

8. Захарчук-Чугай, Р. В. *Українське народне декоративне мистецтво*: навч. посібник. Рек. МОН. К. : Знання, 2012. 342 с.

9. Калуська Л. *Дивокрай*. Вибрані дидактико-методичні матеріали для працівників дошк. закладів. Кн.1. Тернопіль: Мандрівець, 2005. 320 с.

10. Калуська Л.В. *Художня праця у дитячому садку*: Конспект лекцій. Київ: ІСДО, 1995. 120 с.

11. Котелянець Н. *Художня праця і розвиток особистості дитини. Дошкільне виховання 2020. №12. С. 18–19.*

12. Коппалова Н. М. *Гурткова робота з аплікації та оригамі*. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 80 с.

13. Луцан, Н. І. *Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну*: навч. посібник. 2-е вид., Рек. МОН. К. : ВД"Слово", 2010. 172 с.
14. Матвієнко С.І. *Художня праця та основи дизайну* : навч. посіб. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М.Гоголя, 2016. 201с.
15. Моргунова К. *Забавні саморобки з природних матеріалів*. Донецьк, 2019, - 64 с.
16. М'яка іграшка . Уклад. О. І. Стадник. Харків, 2011. 128 с.
17. Пломер А. Л. *Майструємо з ниток і тканини* . Харків, 2013. 31 с.
18. Скорик М. З джерел писанкового орнаменту . *Писанка*. 1995. № 1. С. 10-13.
19. Тищенко Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України. К., 1992. С. 3-25.
20. Шквиря Ж.Ю. *Іграшки з паперу*. Донецьк, 2013. 64 с.
21. Шквиря Ж.Ю. *Забавні історії з 3-Д квілінг*. Донецьк, 2013, 64 с.

Допоміжна література

1. Богущ А. М., Лисенко Н. В. *Українське народознавство в дошкільному закладі*: Навч посіб. К., 2002. 407с.
2. Борин Г. В. *Художня праця*: навчально-методичні вказівки для проведення практичних занять студентів спеціальності. «Дошкільна освіта». Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2011. 89 с.
3. Гасюк О.О. Степан М.Г. *Художнє вишивання*. Альбом. Київ: Вища шк., 20014. 31 с.
4. Гуцуляк О. Про таємну символіку писанки. *Писанка*. 1994. Ч. 3. С. 12-13.
5. Дубина Л. *Фантазуємо разом. Дошкільне виховання*. 2015. № 2. С. 16–17.
6. Долинна О., Низковська О. *Гурткова робота. Дошкільне виховання*. 2021. № 11.С. 8–9.

7. Дронова О. Через красу до творчості. *Дошкільне виховання*. 2019. № 4. С.18.
8. Зуванич Ф.І. Писанка на кленовому листку: Документальні новели про українців Канади. К.: Молодь, 1991. 240 с.
9. Кривошлик Н. Ігри з паперу. *Дошкільне виховання* . 2017. № 12. С. 18–19.
10. Кривошлик Н. Ігри з кришечками. *Дошкільне виховання*. 2008. № 1. С. 28–29.
11. Кривошлик Н. Ігри з прищипками *Дошкільне виховання*. 2007. № 12. С. 28–29.
12. Лозинська Н. На художній майстер-клас ми запрошуємо вас. *Дошкільне виховання*. 2020. № 3. С. 12–15.
13. Онищенко А. Ліпимо з тіста. *Дошкільне виховання* . 2012. № 6. С. 24–25.
14. Числова О. Дизайн - основа формування сучасних промислових виробів. Еврика - V. Збірка студ. наукових праць. Ів.-Фр., 2004.

8. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23) URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/01about>
2. Цифровий репозитарій наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02infres>
3. Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка (м. Чернівці, вул. О.Кобилянської, 47). URL: <http://www.library.cv.ua/sample-page-2>
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Бібліотечні електронні ресурси та технології. URL: http://nbuv.gov.ua/e_technology?field_e_technology_tid=444&field_vfpdf_tid=All

5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Наукові ресурси. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/1539>
6. ELibUkr Електронна бібліотека України. Ресурси відкритого доступу. URL: <http://www.elibukr.org/uk/resursi/resursividkritogo-dostupu.html>
7. Міністерство освіти і науки України. Нормативно-правова база. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/63/64/normativnopravova-baza/>
8. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
9. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1 ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З РІЗНИМИ ВИДАМИ МАТЕРІАЛІВ

Матеріали, які використовуються на заняттях з художньої праці, мають різні властивості і конструктивні можливості. Це зумовлює відповідну підготовчу роботу і побудову занять. Пропонуємо деякі рекомендації щодо організації роботи з різними видами матеріалів.

ПАПІР

При роботі з папером часто використовуються ножиці. Їх треба тримати у правій руці й користуватись ними при потребі.

Основні прийоми роботи з папером - згинання, гофрування, розрізання, вирізування по контуру, наклеювання.

Дошкільнят необхідно ознайомити з властивостями паперу та картону. З цією метою провести такі дослідне а) визнач відтінки й кольори паперу; б) розрізати за товщиною; в) що з папером можна робити? (рвати, різати, гофрувати, стригти, згинати тощо); г) попливе чи утоне? (папір і дія води); д) стиснути клаптик паперу, розглянути його форму після стискання, порівняти зі стиснутою пружиною; е) провести тупою стороною ножиць по нарізаних паперових стрічках (довжина 8 см, ширина 1 см). Що сталось зі стрічкою?

Для гофрування краще використовувати щільний папір (такий як для малювання).

При згинанні або розгинанні паперу, тобто виготовлення гофровки, для дітей старшої групи треба робити розмітку олівцем, а у підготовчій групі запропонувати це зробити самостійно.

При гофруванні папір треба спочатку згинати через рівні проміжки лише в одному напрямку. Інтервали можна теж попередньо розмітити. Доцільно також ознайомити дошкільнят з іншим способом гофрування.

Аркуш паперу складають навпіл, потім кожную половину ще навпіл і так до кінця для одержання відповідної частоти гофровок.

При згинанні необхідно наголосити і звернути увагу на охайність і вирівнювання країв.

При виготовленні колективних композицій зі шматків різнокольорового рваного паперу треба навчати дітей доцільно вибирати колір, щоб він гармонував і поєднувався із загальним фоном та іншими кольорами. Така робота сприятиме формуванню естетичних смаків, сенсорних здібностей.

ПАП'Є-МАШЕ

Пап'є-маше (від фран. *Papier mache* - букв. - жований папір) - паперова маса, яку легко формують і одержують із суміші волокнистих матеріалів (паперу) з клеєм, крохмалем, гіпсом та ін.

Технікою пап'є-маше виготовляють підноси, вази, шкатулки і т. ін. Вироби ці досить міцні, легкі й довговічні.

Пап'є-маше - матеріал, який отримують наклеюванням невеликих клаптиків паперу у кілька шарів (переважно 5-7) по якійсь поверхні, моделі або формі.

Для виготовлення виробів з пап'є-маше необхідні форми (моделі) для обклеювання, мисочка з клеєм, газета, папір, ножиці, а для ґрунтовки - левкас.

Розглянути з дітьми вироби з пап'є-маше. Запропонувати відгадати, з чого вони зроблені.

Провести досліди: а) легкий чи важкий предмет. Для цього дати в руки керамічну тарілочку з глини і аналогічну - з *пап'є-маше*.

Виготовлення невеликих предметів з пап'є-маше

Нарізати або нарвати папір дрібними клаптиками (чим дрібніше, тим ліпше).

Окремо у мисочки чи коробочки скласти розірвані клаптики паперу і газети. Доцільно використовувати папір двох видів, щоб можна було відрізнити наклеєні шари від не наклеєних.

Для першого шару треба використовувати воду, а не клей. Це дуже важливо. Інакше готова річ міцно приклеїться до предмета або форми. Усі інші шари змащують клеєм. Чим більше шарів паперу, тим ліпшою буде річ.

Після висихання річ обережно знімають з форми і ґрунтують, що уможливить згладження усіх нерівностей.

Поверхня з пап'є-маше особливо добре обробляється левкасом /емульсійний ґрунт, до складу якого додають тальк/.

Склад левкасу: Дві склянки розведеного столярного клею міцної концентрації, дві столові ложки натуральної оліфи і трошки менше половини склянки масляного лаку. Все розмішати. Потім у цей склад всипати невеликими порціями тальк, змішаний навпіл з крейдою. Тальк і крейду попередньо треба просіяти. Добре усе розмішати і довести до стану густого тіста, потім прокип'ятити. Треба увесь час помішувати, щоб суміш не підгоріла. Лець теплий левкас тонким шаром накладають на поверхню пап'є-маше. .

Моделі для пап'є-маше добре ліпити із сиріої глини. Вона пластична, довго зберігає форму і не тріскається.

Клей варять з картопляного, пшеничного або житнього борошна з додаванням незначної кількості столярного клею. У посудину вливають 1 л води, всипають 3-4 столові ложки борошна, добре розмішують і ставлять варитися.

Після висихання виріб знімають з форми і розмальовують.

ПРИРОДНИЙ МАТЕРІАЛ

При роботі з природним матеріалом використовуються ножиці, голка, шило. Тому необхідно дотримуватись відповідних правил техніки безпеки.

Основними прийомами роботи є згинання, скріплювання деталей невеликих предметів, наклеювання.

Значку увагу варто приділити збиранню і заготівлі природних матеріалів, підготовці їх до роботи. Це надзвичайно захоплюючий процес, пов'язаний з мандрівками на природу. Він дає можливість відчувати багатство і різноманітність форм, кольорів, розвиває фантазію і творчість дошкільнят.

Серед великої кількості природного матеріалу найчастіше у дошкільних закладах використовують соломку, жолуді, каштани, мох, насіння та плоди культурних і диких рослин, кору дерев, різноманітні гілочки, листя, засушені квіти та ін.

Солома

1. Роботу із соломою треба починати з ознайомлення з її властивостями. З цією метою доцільно провести екскурсію у поле. Розглянути колоски пшениці, жига, ячменю, вівса. (Добре було б у куточку поля біля садка висіяти ці злаки.) Розповісти дітям про використання соломи в минулому і тепер, розглянути картинки із соломи та вироби, інкрустовані нею.

Для ознайомлення з властивостями соломи пропонуємо провести такі досліді:

Показати солому різних злаків. Чи однаковою вона кольору? (Солома різних злаків різниться відтінками у кольорі).

Попливе чи потоне? (Солому кидають у воду).

Стиснути солому міцно у руках. Що з нею станеться? Розірви, соломинку. Спробуй розрізати ножиком або постригти.

2. Для картин із соломи бажано вибрати темний фон, на якому вона чіткіше виділятиметься, і виготовити ескіз.

3. Розміри малюнка обов'язково мають відповідати розмірам картону, вибраного для колективної картини-панно. Деталі малюнка переносять на папір і виготовляють окремо. Для надання охайності роботі дрібні деталі малюнка варто наклеїти на тонкий папір, а потім перенести на підготовлений фон.

4. Клей ліпше наносити не пензликом, а паличкою або трісочкою. Ними зручно знімати з соломинки надлишок клею.

Примітка. Якщо клею на соломинці буде надто багато, то при наклеюванні на папір він виступить за краї і розтечеться по її поверхні. Від цього солома втратить блиск, а вся робота виглядатиме неохайною. Якщо клей усе-таки розтікся по соломинці, то його швидко можна зняти вологою марлею.

5. Для інкрустації найпридатніша житня соломка.

6. Солома приклеюється канцелярським клеєм (казеїновим або декстриновим), але при висиханні часто утворюється щільна ламка плівка, яка пеє роботу. Тому найліпше використовувати клей ПВА.

7. Для виготовлення ляльок та інших іграшок із соломи її попередньо замочують на 2-3 год. у воді.

Інші, природні матеріали

1. Ознайомлення з властивостями різних природних матеріалів, правилами їх збирання та зберігання.

Дидактична вправа "Що де росте?" Досліди;

- а) попливе - потоне;
- б) важче - легше;
- в) рветься, ламається, кришиться.

Дидактична гра "Впізнай за описом" (вихователь, а потім і дитина описують один із виставлених видів природних матеріалів, з властивостями якого дошкільнят уже знайомили).

2. Деталі невеликих предметів найліпше з'єднувати клеєм ПВА. Для скріплення використовують також пластилін, гілочки та палички, які вставляють у зроблені шилом отвори. Дірочки в основному робить вихователь. Діти ще не можуть правильно користуватися шилом.

3. Лакування деяких невеликих предметів вихователь робить теж. Зберігати предмети з природного матеріалу треба на полицках під склом. Вони мають бути розташовані на рівні очей дитини.

НЕПРИДАТНИЙ ДРІБЯЗКОВИЙ МАТЕРІАЛ

З цього матеріалу (перелік його великий: це і клаптики тканини, і порожні коробки від сірників, кришки з-під лимонаду та молочних продуктів, тюбики від зубної пасти, різноманітні пластмасові пляшечки та ін.) можна зробити оригінальні іграшки, сувеніри, різноманітні пристрої, які завжди мають практичне застосування. Для їх виконання потрібні бажання, трохи терпіння і фантазія. Наприклад, порожня упаковка від губної помади може слугувати пеналом для зберігання голок; порожніх тюбики від пасти правлять за матеріал для карбування, обрізки тонкого мідного дротика, скручену пучечок розправлену, опущену в клей, а потім у зафарбовану у зелений колір тирсу, нагадують прекрасне дерево.

Багато цікавих іграшок можна виготовити з порожніх коробок від сірників (собачка, бичок, крокодил, лялька, тигрєня, клоун, зайчик, к т, робот та н.), з порожніх шпυльок в д ниток (песик, дракончик, гольниця), з яєчної шкаралупи (ляльки,

клоуни, порося), з порожньої ампули від кулькової ручки (літак), з кришок (зайчик, жабка), з деревної стружки (різноманітні картини, панно, іграшки).

ТКАНИНИ

Основними прийомами роботи з тканиною є шиття, вишивання, обметування країв, вирізання, виготовлення аплікації.

Дітей необхідно ознайомити з видами тканин, їх властивостями виробництвом. З цю метою необхідно провести таку роботу, яка сприятиме розширенню знань та інтересу до дій з тканиною. Це може бути:

- бесіда "З чого виготовляється одяг?";

- дидактична гра "Що з чого зроблено?";

- легенди та повір'я про льон, тканиня, прядіння, вишивання. Заняття: а) з чого зроблено твій одяг? б) як сорочка в полі виростає? Досліди:

а) визнач властивості матеріал в (рвуться, мнуться, тканина прозора, щільна, цупка, тверда, м'яка, барвиста, кольорова, однотонна, легка, тепла, шовкова, вовняна, льняна та ін.). На столі у вихователя - різноманітні клапті тканин. Дошкільнята беруть по клаптю у руки дають йому характеристику;

б) різні види тканин змочити водою. Яка тканина найліпше вбирає воду?

в) з яких тканин одяг найшвидше сохне? Цей дослід доцільно провести після прання лялькового одягу з різних тканин.

Використання фольклорних матеріалів (наприклад, загадки про голку, ножиці та інші інструменти) сприятиме кращому засвоєнню правил користування ними дотримування техніки безпеки.

Дошкільнята новини навчаться відмірювати нитку, вселяти її у голку, зав'язувати вузлики, оволодіти навичками шиття, вишивання.

Ознайомлення з швами повинно мати не лише навчаючий характер, а й відповідну мотивацію трудових дій, наприклад, серветка для матусі . чарівний мішечок для дітей ясельної групи.

Шов "голка вперед" виконують справа наліво, різними за довжиною стібками. В н використовується для змотування, тимчасового з'єднання деталей тканини. Шов виконують гак: з виворітного боку голку з ниткою виводять на лицьовий бік. Відступивши на деяку відстань, роблять стібок (стібок - відстань між вводом виводом голки на тканин). Далі цей процес повторюється. Цим швом прикрашають одяг, рушники, скатерки.

Шов "голка через край" виконують справа наліво зліва направо. Використовують для з'єднання окремих деталей, обметування країв по зрізах виробу, як декоративний шов. Назву свою одержав тому, що виконується по краю тканини попереджує випадання ниток на зрізах, створює міцність охайність у роботі. Іноді цей шов називають обмотувальним. Він використовується при виконанні аплікації на тканині .

Шов виконують так: з виворітного боку виводять нитку на лицьовий б к, перекидають нитку через край тканини. Процес неодноразово повторюється.

Шов "напівхрест" виконують справа наліво. З виворітного боку виводять голку на лицьовий бік роблять стібок по діагоналі направо вгору. Потім роблять виколування і наліво вгору виводять голку на лицьовий бік. Наступний стібок іде по діагоналі вниз у точку, де починався попередній. Знову роблять виколування па нижній лінії й виводять голку на лицьовий бік. Далі процес повторюється. З лицьового боку шов нагадує ламану лінію, а з виворітного – двом паралельним прямим .

Шов "хрестик" виконують справа наліво навпаки, широко використовується у вишиванні . Найпростіший спосіб виконання: спочатку роблять стібки по діагоналі між двома лініями в один бік, потім, закінчивши шиття, повертаються назад. На виворітному бон виходять прямі вертикальні лінії. Шов "хрестик" можна виконувати відразу. Голку виводять на лицьовий бік у нижньому лівому куті роблять стібок по

діагоналі у верхній правий кут. З виворітного боку повертаються у верхній лівий, завершують шов у правому нижньому куті . Новий стібок починається з лівого верхнього кута. З виворітного боку виходить зигзагоподібна лінія.

Вишивати хрестиком нескладно, для цієї роботи потрібні гарні малюнки. Дуже зручно використовувати готову тканину з малюнками або вишивати на канві (канва - сітчаста тканина з полотняним переплетенням ниток).

Підготовка обробка тканини для аплікації. Призначену для аплікації нетовсту тканину (шерстяна , льняна , бавовняна) попередньо треба обробити рідкими клейкими сполуками. Так, тонкий шовк, сатин, ситець, крепдешин, тонку шерстяну тканину, мереживо досить накрохмалити. Цупкіші тканини (сукно, тканини для меблів, плюші, штучне хутро) обробляють желатином. Для цього 30 г желатину розводять в 1 л води, просочують ним виворітний бік цупкої тканини і дають висохнути. Після висушування сукно і тканину для меблів необхідно злегка пропрасувати, а штучне хутро та плюші у вологому вигляді закріпити кнопками на дошці без прасування, щоб не порушити структуру ворсу, і лише після висихання вирізати потрібні площини.

Різати тканину можна звичайними (зріз буде гладеньким) і спеціальними зубчастими ножицями (зріз буде у вигляді невеликих зубчиків).

ДОДАТОК 2 ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ

Орієнтовні вироби для дітей середньої групи

Гармошка, віяло, вітальні листівки

Ці предмети виготовляють способом згинання і складання паперу. При роботі необхідні охайність, увага і точність виконання. Для гармошки і віяла прямокутний аркуш паперу /розмір вибирає вихователь/ згинають і складають один раз до себе, а другий - від себе. Щоб дітям було зручніше робити гофровку, варто олівцем зробити розмітку.

Вітальні листівки діти можуть прикрасити аплікацією або малюнком.

Ланцюжок із кружечків

Нарізати смужки завдовжки 6-7 см і завширшки 0,5-1 см. Із смужок формують кільця з'єднанням країв клеєм і чіпляють одне кільце до іншого» утворюючи кольорове паперове намисто для ялинки.

Гриби

Для ніжок використовують жолуді, а для шапочок - каштани. Скріплюють пластиліном.

Пташка

Для виготовлення пташки необхідно: волоський і лісовий горіхи /тулуб і голова/, гілочки дерев /ноги, шия/, два сухих насіннячка акації /очі/, крилатки ясеня /хвіст/, пластилін.

До волоського горіха прикріпити за допомогою пластиліну дві гілочки. Це - лапки. Голову - лісовий горіх - з'єднати за допомогою пластиліну з тулубом. Пластиліном прикріпити очі й хвіст.

Човник

Посередині горіхової шкаралупки прикріплюється парус, зроблений з паперу.

Рибки в акваріумі

На голубому аркуші паперу діти спочатку викладають засушені травинки, а з засушених вербових листків та інших виготовляють рибок. Коли композиція готова, починають наклеювати.

Візочок з двох шпульок

Залежно від ширини шпульок вирізають прямокутник для візка, колеса з картону. /Бажано, щоб вирізав вихователь/.

Порожню коробку від сірників приклеюють до шпульок. До візка приклеюють колеса і чіпляють шнурочок.

Основні вимоги до знань і умінь

Діти середньої групи повинні:

- уміти розрізняти деякі види матеріалів (папір, тканина, природний та непридатний дріб'язковий матеріали);
- мати уявлення про різні види художньо-прикладної діяльності людей;
- виробити навички декоративного плетіння та виготовлення найпростіших виробів з паперу, природного та непридатного дріб'язкового матеріалів;
- наводити порядок на робочому місці після завершення трудових Дій.

Орієнтовні вироби для дітей старшої групи

ПАПІР

Човник

Для човника потрібен щільний гладкий папір квадратної форми. Кути квадрата згинають до центру. Потім згинають попарно усі сторони на середню лінію. Добре загладжують лінії згину і знову розгортають невеликий предмет до заготовки. Далі кожний кут почергово ділять навпіл і, стискаючи пальцями, зводять його сторони до центру заготовки. У результаті виходить фігура, що складається з квадрата в основі й чотирьох трикутників. Кути згинають попарно у протилежні сторони, а увесь невеликий предмет, виготовлений власноручно, ділять навпіл уздовж утвореної щілинки. Добре пропрасувавши зігнуті сторони, одержують човник.

Кишенька

Папір квадратної форм» скласти вдвоє, а потім скласти це раз удвоє, але в іншому напрямку. Вільний верхній кут складеного вчетверо квадрата загнути всередину. Кишенька готова.

Білий або кольоровий цупкий папір прямокутної форт складають удвоє уздовж, прогладжують лінію згину і розгинають папір. Загинають два кути до середньої лінії. Ці самі кути загинають ще раз до середньої лінії, перегнувши їх навпіл. Загинають ще раз ці самі кути до лінії згину. Перегинають заготовку так, щоб загнуті кути вивернулись назовні, і розправляють.

Літачок

Квадрат складають по діагоналі, беруть за протилежні кути, зводять їх, щоб утворився подвійний трикутник. Гострі кути піднімають вгору, щоб вони зійшлись по середині. Виходить квадрат на трикутнику. Вічні прямі кути нижніми сторонами складають до середньої лінії. Вирівнюючи їх, роблять те саме з верхніми сторонами. Розділивши прямі кути навпіл, зводять обидві сторони на середню лінію. З кутів повинні вийти трикутники. У заліпленої стрічки паперу згинають кути і вводять її у середину невеликого предмета. Потім згинають прямий кут трикутника навиворіт, а всю іграшку по лінії осі - на лицьову. Літачок готовий.

Витинанки

Сніжинка. Квадратний аркуш паперу - згинають по діагоналях, а потім по суцільних прямих лініях. Зрізують верхівку трикутника і рівняють низ. На бічних воронах трикутника роблять надрізи на певній відстані один від одного.

Аналогічно вирізають серветки, мереживо для прикрашання полицок.

Закладки для книжок. Прямокутний аркуш паперу (завдовжки 20 см, завширшки 5 см.) складають учетверо або восьмеро, заокруглюють кути і на бічних сторонах роблять надрізи у вигляді рослинних або геометричних елементів. Вирізану закладку бажано наклеїти на папір (краще картон) іншого кольору. Це буде гарним фоном для вирізаного візерунка.

Метелики, котик, півник. Папір (переважно прямокутної форми) складають навпіл. До лінії згину прикладають трафарет або шаблон (половину задуманої роботи), обводять олівцем і вирізують за визначеними лініями.

Ялинкові прикраси

Ліхтарики. Аркуш кольорового прямокутного або квадратного паперу поділити навпіл. Від лінії згину через 0,5-1 см зробити надрізи, не дорізаючи до кінця 1,5-2 см. Розгорнути ліхтарик і склеїти краї.

У такий спосіб можна виготовити кошичок, прикріпивши дно і ручку.

Іграшка-гойдалка

Два прямокутні аркуші паперу (завдовжки 16 см, завширшки 4 см.), з яких формують два циліндри склеюванням бічних сторін, які слугують підпорою для гойдалки. З третього прямокутного аркуша (завдовжки 12 см, завширшки 4 см.), склеївши поздовжні бічні сторони, отримують перекриття і з'єднання двох стояків, із тонкого дроту роблять колицку і прикріплюють до поперечного циліндра.

Примітка. Для сидіння вирізаємо квадрат і прикріплюємо до дротяного каркасу.

ПРИРОДНИЙ МАТЕРІАЛ

Бабка

Для роботи необхідне насіння ясеня, яблук, суха гілочка, пластилін. З пластиліну або глини виліпити продовгуватий живіт і округлу голову. З насіння яблук або іншої трави зробити очі й розташувати їх у верхній частині голови. Хвіст зробити із сухої гілочки і прикріпити до животика ззаду. Крила бабки - крилатки ясеня (або клена) вставити попарно у бічні частини животика. Вуса і лапки зробити з тонкого дротика.

Метелик

Для тулуба метелика використовують жолудь без шапочки, для крил беруть маленькі (для нижніх) і великі (для верхніх) листя будь-якого дерева. Головною послужить ягода шипшини. Вусики - з гілочок або дротика. Усе скріплюється за допомогою пластиліну або клею.

Вуж

Для роботи необхідні різного розміру шапочки а жолудів (не менше 15). Головою вужу послужить маленький жолудь. На

тонкий дротик нанизують маленький жолудь, а за ним - шапочки.

Примітка. Кінець дротика зав'язують вузликом. У центрі кожної шапочки жолудя шилом роблять дірку. Розміри шапочок від голови до хвоста повинні зменшуватись. Ліпше щоб голова-жолудь була прикріплена до тулуба, кілька чашечок, що прилягають до неї, наповнюють пластиліном.

Кошеня

Для голови взяти ягоду шипшини і насадити па тонку гілочку або половину сірника /без сірки/. Шилом або фломастером обвести очі, вуса зробити із соснової хвої, а з двох лусочок шишки - вуха. Для тулуба можна використати дві великі шипшинові ягоди, з'єднані сірничком. Ноги і хвостик можна зробити із половинок сірників або паличок.

Птахи

За тулуб можуть правити жолуді, шишки, каштани, ягоди шипшини; головою - ягоди меншого розміру. Ноги можна зробити з двох гілочок однакового розміру, а крила із листків або пір'я. Дзьобик - маленька гілочка, а очі з насіння трав. Усе кріпиться за допомогою пластиліну або дірок, зроблених шилом.

Тварини

Тулуб тварини можна зробити з шишок різного розміру, форми і виду (соснові, ялинові, смерекові та ін.). з жолудів, каштанів, шкаралупок горіхів, різних кісточок. Для голови найкраще знадобляться шкаралупки горіхів, жолуді, ягоди, недозрілі лісові горіхи. Очі можна зробити з насіння кропу, гороху, ноги - з гілочок дерев, кущів.

Ведмедик

Одну велику продовговату шишку (тулуб скріплюють з іншою меншою і круглою шийкою (голова). Вушка - пофарбовані насінини гарбуза. Лапи - з пластиліну або палички.

Зайчик

У продовговатому жолуді з шапочкою роблять шилом дві дірки і вставляють у них палички. Це тулуб і ніжки. З обох боків жолудя прикріплюють передні лапки, а посередині жолудя -

голову з круглого жолудя або вишнево кісточки, на якій малюють очі, ніс, рот. Вушка роблять з крилаток ясеня.

Ослик

Для ослика необхідно приготувати чотири маленькі гілочки або чотири половинки сірників, загострити їх з одного кінця і щільно вставити у проколи жолудя. Якщо використати вигнуті гілочки, складеться враження, що ноги ослика зігнуті. Копитця роблять із шапочок жолудя. Для голови можна використати квасоллю (або біб), з одного кінця якого шилом зробити прокол для ти , а з другого кінця зверху - два проколи для вух. Для тулуба потрібен великий жолудь без шапочки. У ньому необхідно зробити шість проколів шилом: для ніг, ши і хвоста. Місця з'єднання ретельно змазують клеєм. Вушками послужать лусочки із шишок.

Олень

Для голови оленя беруть жолудь, роблять у ньому шилом три дірочки: дві - зверху (у них вставляють дві розгалужені гілочки - роги), одну - знизу (у неї вставляють сірник для з'єднання голови і шиї). Дві ялинові шишки (одна більша, друга менша) з'єднують між собою. Це тулуб і шия. У шищі-тулубі роблять п'ять дірочок: чотири для ніг, одну для хвоста і вставляють сірники. У верхній частині шишки шилом також роблять дірочку і з'єднують сірничком з головою оленя. Мордочку можна намалювати фарбами або олівцями.

Коник

Голову коника роблять із загострено частини кукурудзяного качана. Потім за допомогою товсто гілочки (обидва кінці загострені) скріплюють тулуб і голову, а тулубом слугує решта качана. Для ніг коника використовують невеликі гілочки, кінці яких необхідно загострити для з'єднання з тулубом. Гриву і хвіст роблять з кукурудзяного волосся. Очі коника - гарбузові або соняшникові зернятка, вуха - з лусочок шишки.

Метелик-капустянка (з черепашок)

Черепашку - тулуб метелика - приклеюють на підставці, для якого використовують велику чорну черепашку міді . З

кожного боку тулуба приклеюють крила метелика - дві однакового розміру черепашки білого кольору. В передній частині тулуба чорною гуашшю малюють очі, прикріплюють вусики, кінці яких підмальовують червоною гуашшю. Готовий невеликий предмет покривають лаком.

СОЛОМА

Крісло

Для крісла необхідно п'ять-сім соломинок. Беруть одну соломинку. Закладають її за два пальці й повертають руку долонею доверху, щоб кінці були вгорі. Поряд накладають ще одну соломинку, а кінці попередньої загинають донизу. Так накладають решту соломинок. Обережно знімають з пальців, ніжки зв'язують ниткою. Стільчик готовий.

ПОРОЛОН

Іграшкові тварини, персонажі казок можуть бути виготовлені з поролону шляхом перев'язування ниткою деталей і розмальовування фломастерами очей, носа, рота й ін.

Основні вимоги до знань і умінь

Діти старшої групи повинні:

- знати різні види матеріалів, їх властивості й використання;
- визначати мету праці й відповідно до неї добирати матеріал для роботи;
- раціонально використовувати обладнання і матеріал, дотримуватись послідовності у роботі;
- виконувати правила техніки безпеки;
- виготовляти невеликі предмети власноручно за зразком і своїм власним задумом;
- оволодіти навичками обстеження різних матеріалів і невеликих предметів;
- виробити уміння з'єднувати частини виробів, декорувати їх.

Орієнтовні вироби для дітей підготовчої групи

ПАПІР

Килимок.

Один аркуш кольорового паперу прямокутної форми беруть за основу, нарізають кольорові стрічки з паперу. Цю трудову дію виконують самостійно. Барвисті стрічки переплітають і переплетений килимок фіксують клеєм по основі.

Закладки для книжок.

Способи плетіння залишаються ті самі, що й при виготовленні килимків, тільки у даному разі вужча основа і більш вузькі стрічки. Один кінець закладки можна прикрасити (вирізати і наклеїти квіточку та ін.). За зразок пропонують кілька малюнків. Прийоми виготовлення закладок не показують.

Іграшки-забави з рухомими кінцівками.

За шаблонами діти вирізають з тонкого картону деталі і з'єднують їх. Спочатку вихователь показує іграшку в дії та пропонує зробити подібну. На дошці вивішують схему, на якій зображені деталі до кількох іграшок. Перед дітьми лежать різні шаблони, тонкий кольоровий картон, дротик у оболонці, обрізки кольорового паперу у конвертах. Вихователь пропонує зробити іграшку за зразком або придумати свою. Показує і пояснює, як скріпити частини (шилом або цвяхом роблять дірочки, які слугують місцем з'єднання деталей).

Для виготовлення мозаїчного панно необхідні такі речі: великий картон, що послужить його основою, клаптики кольорового паперу, олівець, ножиці, клей, обладнання для клею, копіювальний папір.

Зробити ескіз малюнка і перевести його через копіювальний папір на картон. Клаптики кольорового паперу розмістити на малюнку, відповідно дібравши кольори та їх відтінки. Наклеювати по частинах.

Декоративне панно з листівок

Три однакових листівки поділити на смужки завширшки 1 см. З картону вирізати дві смужки завширшки 1 см і склеїти драбинку. Ширина драбинки повинна дорівнювати ширині листівки, а довжина - довжині альбомного листка. Нарізані смужки наклеюють на драбинку, а внизу роблять китиці.

Примітка. Кожну з трьох листівок нарізають окремо і відрізані стрічки нумерують. На драбинку наклеюють спочатку три перші стрічки, потім три другі і т.п.

Панно на крузі "Бузок"

Підготувати картонний круг (Д = 15-20 см.), нарізати кружечки (Д = 1 см.) з білого, синього, бузкового паперу.

На крузі малюють ескіз гілки бузку. На стержень від ручки беруть кружечок кольорового паперу, виділяють у ньому центр і згинають до середини довільно. Не знімаючи зім'ятого кружечка зі стержня ручки, вмочують у клей і переносять на ескіз на крузі. Після наклеювання стержень обережно виймають. Так роблять доти, поки ескіз не буде заповнений.

Декоративні квіти

Для квітів необхідно мати цигарковий або гофрований різнокольоровий папір, ножиці, клей, маленькі камінчики, дротик в оболонці із зеленого пластика.

Примітка. Якщо немає гофрованого паперу, то його можна зробити з тонкого кольорового паперу.

Підібрати кольори і відповідний розмір паперу квадратної форми. Накласти різнокольорові гофровані квадрати один на одного (два-три шари. Це можуть бути кілька кольорів або один з відтінками), знайти середину і перемотати дротиком, краї скріпити клеєм. Відділити кожен шар і розправити.

Щоб одержати квіти гвоздики, слід припідняти краї складок, обрізати ножицями краї і зробити кілька надрізів по лініях згину (тобто гофровках) до середини. Це надасть квітці розпушеного вигляду.

Для отримання квітів жоржини кольоровий папір нарізають на квадрати (3x3 см.). З кожного квадрата формують конус. Підготовлені конуси наклеюють на картонний круг вершинами до центру.

ЯЛИНКОВІ ПРИКРАСИ

Ребристі іграшки

Вирізають чотири-шість заготовок із щільного кольорового паперу, склеюють половинки двох деталей разом, поступово додаючи решту заготовок. Перед приклеюванням останньої у середину вводять нитку для підвішування іграшки на ялинку. Таким методом можна зробити яблука, грушки, ялинки та ін. Розмір - за вибором вихователя.

Сонечко

Використовують глянцевий жовтий папір. Вирізають прямокутний аркуш паперу, складають його навпіл. Від краю подвійної сторони відступають 1 см і проводять лінію. З боку згину роблять розрізи через 5-10 мм. Останню смужку відрізають повністю. Нерозрізану частину загинають усередину і склеюють. Заготовку згортають по колу і підвішують на ниточці.

Новорічна свічка

Серпантин складають петлями, щоб утворилась плоска зірочка, її приклеюють до основи. З кольорового паперу склеюють свічку і наклеюють посередині плоскої зірочки.

Примітка. Основою може слугувати кольоровий круг або овал із картону. Якщо немає серпантину, його виготовляють зі смужок паперу, провівши тупою стороною ножиць по них.

ІГРАШКИ

Вертушка

Для невеликих предметів, виготовлених власноручно, використовують щільний папір квадратної форми, який складають у трикутники. За лініями діагоналей роблять надрізи, не доходючи до центру 10-15 мм. Потім з'єднують у центрі чотири кути і закріплюють предмет цвяшком.

Їжак

Використовують сірий глянцевий папір. З картону вирізають овал. З глянцевого паперу вирізають коло радіусом 5-6 см. Принцип роботи той самий, що і при виготовленні жоржин.

Півник

Для невеликого предмета краще використати бархатний папір різних кольорів. Іграшка складається з таких деталей: тулуб, голова, два крила, хвіст, гребінець, дзьоб, підставка.

Тулуб і голову вирізають з паперу однакового кольору. Кінці смужок щільно намазують клеєм і згортають у кілечко. Голову і тулуб склеюють разом. Крила і хвіст можуть відрізнятись за кольором, але повинні бути з одного гатунку паперу. Крильця вирізають за шаблоном. Прикріплюють гребінець, хвостик, дзьобик, очка. Готовий невеликий предмет прикріплюють на підставці з паперу.

Можна виготовляти багато іграшок із циліндричних, прямокутних і конусоподібних форм. Це залежить від творчості вихователя та дітей.

ПАП'Є-МАШЕ

З пап'є-маше виготовляють іграшки, прикраси для новорічної ялинки, різноманітні декоративні тарілочки, вази, карнавальні маски, наочні посібники та ін. Цей вид роботи досить простий, адже дії ям пропонується лише обклеювання готових моделей, після висихання їх обережно треба зняти і розписати.

Примітка. Матеріали, інструменти, необхідні для роботи, техніка безпеки описані у розділі "Методичні рекомендації. Пап'є-маше".

Атрибути до сюжетно-рольових і рухливих ігор діти виготовляють за шаблонами, виготовленими вихователем. Те саме стосується роздаткового матеріалу.

ПРИРОДНИЙ МАТЕРІАЛ

Картини і панно із засушених рослин

Виготовляють ескіз майбутньої картини чи панно, переносять його на вибраний фон, основу і відповідно до нього добирають засушені рослини. Для наклеювання потрібен клей ПВА, й та інші, крім казеїнового, силікатного канцелярського (від них листки тьмяніють).

КОРЕНЕПЛАСТИКА

Зібрані під час прогулянки сухі корінці й гілочки дерев добре почистити, промити у воді, просушити. А далі - фантазія і творчість вихователя і дітей зроблять свою справу. Додавши якісь деталі до корінця, можна одержати надзвичайно цікаві оригінальні вироби.

СОЛОМА

Аплікація з соломки

Створюють ескіз аплікації. Папір змащують клеєм і накладають підготовлену соломку. Кінці соломки не повинні виходити за лінію ескізу. Потім повертають заготовку на виворітний бік і за контурною лінією обрізають ножицями зайвий папір разом із соломкою. Цим досягається хороша якість роботи. Для основи беруть темний фон. Це може бути також, тканина, натягнена на рамки, або фанера.

Підготовлені фрагменти кладуть на основу, знаходять найкраще композиційне розташування і приклеюють. До готового невеликого предмета з виворітного боку приклеюють петельку для підвішування.

Солом'яний бичок

Жмут соломки складають навпіл, перев'язують нитками, де повинна бути мордочка і шия. Виділивши шию, ділимо цей жмут навпіл і перев'язуємо нитками дві передні ноги. Інший дещо довший жмут соломи згинаємо навпіл і приставляємо до шиї. Перев'язуємо нитками. Кілька соломинок залишаємо для хвостика, а задню частину тулуба теж перев'язуємо нитками. Від хвостика, розділивши соломку на дві рівні частини, формуємо ноги бичка, їх теж фіксуємо нитками.

Солом'яна стайня для бичка

З паперу роблять викрійку бічних стін стайні за принципом виготовлення коробочки. Олівцем позначають вікна і двері вирізають їх, після чого стіни склеюють клеєм ПВА. Заздалегідь підготовлену соломку розрізають уздовж і наклеюють на пергаментний папір. За допомогою умовної мірки переносять розміри стін на наклеєну на пергаментний папір соломку, вирізають деталі й наклеюють на стінки стайні. Дах

вирізають окремо з того самого паперу, що і стіни, обклеюють соломою і прикріплюють до стін.

Солом'яна лялька

Солому однакової довжини збирають у пучечок завтовшки 4-6 см, згинають навпіл і, трохи відступивши від верхівки (орієнтовно на 2 см.), пучок перев'язують кілька разів міцною ниткою. Це голова. Потім з обох сторін пучка виділяють невелику кількість соломинок для рук, кінці обрізають і перетягують ниткою. Талію ляльки перетягують міцною ниткою, а низ розправляють - виходить спідничка. Лице ляльки малюють фарбою. Різноманітність солом'яних ляльок залежить від оформлення.

Солом'яний хлопчик

Його можна виготовляти аналогічно, як ляльку, але замість спіднички снопик соломи ділять навпіл (від талії) і внизу кожна половинка перев'язується міцною ниткою.

Сміливий вершник на коні

Коника виготовляємо так, як і солом'яного бичка, лише для хвоста залишаємо довший жмут соломи і робимо гриву. Вершником буде солом'яний хлопчик у певній позі.

ІГРАШКИ

Песик

Підбирають два жолуді: великий для тулуба і маленький для голови, у першому шилом роблять шість отворів (для з'єднання шиї, ніг і хвоста), а в другому - один (для шиї). Потім виготовляють ноги. Для передніх ніг використовують загострені з двох кінців гілочки середньої довжини, а для задніх - дві короткі. У чотирьох чашечках жолудя у центрі роблять проколи шилом і в них вставляють гілочки. Далі ноги з'єднують з тулубом, для чого жолудь ставлять ледь похило так, щоб задніх ніг майже не було видно. Щоб ноги були більш стійкими, чашечки жолудів треба наповнити пластиліном. Ззаду вставляють коротку зігнуту гілочку. Це хвостик. До голови пластиліном прикріплюють маленьку гілочку - ніс, з пластиліну також виліплюють очі й вуха, а для шиї використовують маленьку гілочку. Шию з'єднують з тулубом.

Півник

З жолудя знімають шкірочку і ножем роблять прорізи зверху і внизу. У щілину зверху вставляють невеликий червоний лист (це гребінець), а внизу - крилатки клена (це борода). Дзьоб роблять із загостреної гілки, очі - з паперу або насіння. Їх приклеюють за допомогою клею. Для тулуба беруть велику видовжену шишку, у якій шилом роблять дірочку для шиї, а внизу - два отвори для ніг і кілька дірочок для хвоста. Дірочки роблять і у двох чашечках. Коротку тонку гілочку загострюють з обох кінців і нею з'єднують тулуб і голову. Гілочки-ноги загострюють з обох кінців і вставляють їх одним кінцем в отвір шишки, а іншим - у чашечку жолудя. У шишку вставляють кілька пір'їнок для хвоста.

НЕПРИДАТНИЙ ДРІБ 'ЯЗКОВИЙ МАТЕРІАЛ

Бичок

Іграшку роблять коричневого кольору. Вона складається з двох коробок. Коробку накладають на коробку, наполовину зміщуючи вперед одну з них, що слугуватиме як голова. Малюють очі й вуха, приклеюють ноги і хвіст, роги.

Із коробок для сірників можна зробити дівчинку, клоуна, зайця та ін.

Дракончик

Для роботи використовують різні матеріали. Тулуб і голову роблять з пінопласту. Якщо цього матеріалу нема, то використовують коробку для сірників, обклеївши її заздалегідь кольоровим папером. Для лапок використовують чотири ковпачки від тюбиків зубної пасти, шию роблять з вільної від ниток шпупьки. Деталі з'єднують клеєм ПВА. Очі вирізають з цупкого паперу, а дрібні деталі домальовують фломастером.

Літак

З паперу виготовляють крило, стабілізатор і киль. Крило змащують посередині клеєм, кладуть на нього порожній стержень від кулькової ручки, а зверху накладають змащену клеєм паперову стрічку завдовжки до 30 мм, добре стискають деталі. З паперу вирізаний стабілізатор вводять у надріз стержня (стабілізатор змащений клеєм), виготовляють хвіст і приклеюють.

Невеликі предмети з кришок від пляшок

З цих кришок можна зробити чимало цікавих іграшок-сувенірів. Для з'єднання деталей використовують клей "Марс". "Фенікс". "Момент-1", суперцемент. Кришки обклеюють кольоровим папером відповідно до задуму, а потім малюють очі, рот, ніс та інші елементи. Для зайчика треба мати шість кришечок: дві - на лапки, по одній на голову і тулуб, дві зігнуті до середини - на вушка. Для жабки треба п'ять кришок: три кришки складають трикутник, а дві склеєні з одного боку і прикріплені до трикутника. Це голова і тулуб жабки. Доклеїти очі з паперу - і жабка готова.

Іграшки з поролону

Їх виготовляють перев'язуванням прямокутних або квадратних форм, надаючи вигляду певної тварини або предмета.

Невеликі предмети з яєчних шкаралупок

З них можна виготовляти клоунів, поросятко та ін. Якщо порожнє яйце розмалювати і приклеїти капелюх - вийде клоун; якщо поставити горизонтально, зробити з картону ніжки, а з дротика хвостик, приліпити вушка і розмалювати очі, ніс - вийде симпатична свинка.

РОБОТА З ГОЛКОЮ І ТКАНИНОЮ

Пришивання гудзиків

Щоб пришити гудзик, треба спочатку вселити нитку в голку. Перед цим кінчик нитки треба скрутити між двома пальцями, щоб він став тоншим. Другий кінчик нитки треба зав'язати вузликом. Проколоти голкою тканину зі зворотного боку, протягнути усю нитку, натягнути гудзик на голку і протягнути нитку. Тепер голку вставляють у другий отвір гудзика і знову проколюють тканину голкою. Протягнути нитку. Щоб гудзик добре тримався, нитку треба протягнути через тканину і гудзик кілька разів.

Мережка

Відступивши на 2 см від краю серветки, висмикують нитки (5-6). Голкою з ниткою ніби зв'язують у пучечки вертикальні нитки по 4-5. Виходить мережка.

Вивчення простих швів

Навчання дітей простим швам проходить на папері або картоні з дірочками. Найкраще використовували папір у клітинку. В одному куті клітинки уколюють голку в папір, протягують нитку, а у другому куті клітинки протягують голку з ниткою на зворотний бік паперу. Після шиття на папері, діти роблять шов "голка уперед" на тканині.

Зметувальний шов використовується для тимчасового скріплення окремих деталей під час підготовки їх до шиття. Ним діти користуватимуться при пошитті одягу для ляльок.

Швом "голка через край" користуються для обметування деталей. Голку уколюють в тканину з виворітного боку справа наліво і знизу вгору. Потім голку з ниткою переводять через край тканини вниз.

Проколюють знову знизу вгору і шують трохи навкіс. Шов виходить однаковий з лицьового і виворітного боків.

Мішечок для насіння

Роздати дітям виготовлені паперові розгортки мішечка розміром 20-25 см. За паперовим зразком вони вирізують на тканині форму мішечка. Тканину складають удвоє лицьовим боком всередину і на відстані по 1 см від поздовжньої і поперечної сторін зметують, прошиваючи тканину швом "голка вперед". Швом "голка вперед" підрублюють верх мішечка, його вивертають на лицьовий бік.

Примітка. Так діти можуть пошити і торбинку для чашок, і футляр для гребінців, гаманець.

Фартушок для ляльки

Вихователь дає дітям шаблон з цупкого паперу. Шаблон прикладають до тканини і обводять його крейдою або олівцем. За контуром вирізують тканину для фартушка. Па заготовці з тканини зметувальним швом відганяють на зворотний бік 0,5 см і закріплюють швом "голка вперед". До країв верхньої частини фартушка прикріплюють зав'язки. Ними можуть бути підібрані у тон тканині стрічки, шнуручки та ін.

Для пальчикового театру. Для роботи підійдуть обрізки різних щільних тканин. Розмір іграшок визначається величиною пальців. Спільна деталь - основа, на якій монтується голова

персонажу. На готову основу (це в основному пошитий прямокутний мішечок) приклеюють вушка і деталь голови, на якій виконують оздоблення методом аплікації. Вибір шва і способу обробки залежить від вибраного персонажу.

Панно "Квіти"

Для роботи використовують бавовняну, льняну, вовняну тканини, натуральний та штучний шовк. Спочатку готують основу, для чого з листа щільного картону вирізають потрібну форму. Панно може бути круглим, прямокутним, овальним і ромбоподібним. Після цього готують тканину, краще тонку, однотонну, і вирізають заготовку з припуском на окантовку. Краї картонної форми змащують клеєм і натягують тканину. З виворітного боку прикріплюють петельку для підвішування. Квіти з різних тканин вирізають, розкладають на основі, створюючи букет, і наклеюють. Вазу або кошичок вирізають з відповідного шматка тканини, закріплюють приклеюванням або пришиванням.

Примітка. Роботи дітей з вишивання і ткання див. у розділі "Народні ремесла у дитячому садку".

Основні вимоги до знань і вмінь

- Діти підготовчої групи повинні:
- мати уявлення про основні види українського народного декоративно-прикладного мистецтва та деякі види художньої праці;
- розрізняти різноманітні матеріали за їх властивостями, правилами збирання, зберігання і використання;
- дотримуватись правил техніки безпеки;
- ставити мету і відповідно відбирати матеріал для роботи, доводити розпочату справу до кінця, усувати недоліки, виконувати роботу за зразком і власним задумом;
- використовувати знайомі й придумувати нові прийоми роботи з різними матеріалами;
- володіти навичками користування ножицями та іншими інструментами;

- виконувати трудові операції, обумовлені програмою;
- уміти поєднувати кольори при складанні композицій;
- виготовляти й оздоблювати вироби з різних матеріалів, передавати характерні особливості: форми, пропорції, розміри;
- мати стійкі навички давати лад на робочому місці та бути охайним.

ІНШІ ВИДИ РУКОДІЛЛЯ

Заняття з ручної праці на тему "Макраме"

Макраме - техніка ручного плетіння.

Основні вузли

Квадратний вузол. В'яжеться на чотирьох нитках: перша і четверта нитки - робочі, друга й третя - ведучі. Зігнути під прямим кутом ліву робочу нитку (1) підкладають під дві ведучі нитки (2, 3) і накладають на праву робочу (4). Робочу праву нитку (4) накладають на ведучі (3,2) і протягують у петлю з лівої робочої нитки (1). Вузол затягується нитками (4) і (1). Це лівий вузол. Правий в'яжемо аналогічно, лише роботу починаємо з правої нитки (4).

Примітка. Якщо в'язати цілий ряд тільки з правих або лівих вузлів, то одержимо кручений шнур. Якщо чергувати початок роботи з лівої і правої робочих ниток (1 і 4), то вийде ряд плоских вузлів. Якщо, зв'язавши плоский квадратний вузол, поміняти місцями робочі (1 і 4) нитки з ведучими (2 й 3), а ведучі зробити робочими - вийде квадратний вузол на змінних нитках.

Репсовий вузол можна плести зліва направо і навпаки. При плетінні зліва направо ведучу нитку беремо у праву руку, а робочу - в ліву. Робочу нитку перекидаємо поверх ведучої, тільки уже з правого боку ведучої нитки, і протягуємо кінець робочої нитки

через утворену петлю. На ведучій нитці утвориться два витки, які необхідно вирівняти й підтягнути.

При плетінні репсового вузла справа наліво ведуча нитка знаходиться у лівій руці, а робоча - у правій. В'яжеться аналогічно, лише робоча нитка спочатку перекидається праворуч, а потім ліворуч.

Шнур для занять ранкової гімнастики

Для роботи потрібні чотири шнури по 2 м. Посередині в'яжуть квадратний вузол (правий і лівий), Двоє дітей в'яжуть по шість-сім вузлів в обидва боки. Далі плетуть кручений шнур 10 см в обидва боки.

Підвіска для вазонів.

Беремо білизняні шнури (6 шт.) завдовжки 3 м 70 см (можна брати вісім шнурів, тоді підвіска буде не на трьох шнурах, а на чотирьох). У шести (восьми) шнурів визначаємо середину, в'яжемо по три-чотири квадратних вузли в обидва бони. З'єднаємо усі нитки разом (а їх 12 або 16), утворивши петельку. На 12 нитках в'яжемо квадратний вузол (1-ша й 12-та нитки - робочі, усі інші - ведучі). Розділяємо по чотири нитки, на яких в'яжемо квадратними вузлами (можна чергувати квадратні вузли з крученим шнуром або перемінним) гри ланцюжки завдовжки 40-50 см. Робимо кошичок для вазона: дві нитки першого ланцюжка зв'язуємо квадратним вузлом. Так поступово в'яжемо і з'єднаємо усі нитки. У такий самий спосіб в'яжемо другий і третій ряди кошичка. Потім усі нитки збираємо у пучок (у нас знову 12 ниток) і в'яжемо квадратний вузол (1-ша й 12-та нитки робочі, усі інші - ведучі). Обрізаємо нитки до певної довжини й розпушуємо.

Підставка під гаряче

Нарізати 24 шнури по 1 м і приколотися на поролоні, відступивши 24-25 см від краю нитки. Беремо по чотири нитки і в'яжемо квадратні вузли. Вийде шість квадратних вузлів. Наступні ряди в'яжемо у шаховому порядку й одержуємо полотно з 12 рядів. Відкидаючи по дві нитки, з кожного ряду збоку, в'яжемо ще кілька рядів так, щоб в останньому залишився один вузол. Ділимо нитки навпіл і закінчуємо роботу рядом репсових вузлів, в'язаних зліва направо і навпаки. Аналогічно закінчуємо роботу з другого кінця. Нитки підрівнюємо і розпушуємо.

Декоративне панно

Виконується із залишків шнурів. Нарізаємо 97 ниток по 10 см; 31 нитку по 25 см; 10 - по 20 см; 9 - по 30 см.

Для роботи потрібні: кругла палиця завдовжки 50 см і діаметром 1-1.5 см, голка, нитки, ножиці.

З нарізаних ниток діти формують кружечки і зшивають їх зі зворотного боку. Коли всі кружечки різних розмірів будуть готові, зшиваємо чотири семипелюсткові квітки (нитки по 25 см,) чотири квітки з восьми маленьких кружечків, усередині яких є один великий (нитки - 25 см), три квітки із семи маленьких кружечків (10 см). Потім усе складаємо у композицію згідно з малюнком або за бажанням.

Штори для дверей

Для роботи потрібні: кольорові листівки, ножиці, канцелярські скріпки.

Послідовність роботи:

1. Нарізаємо листівки смужками прямокутної форми.
2. Кожний прямокутник ділимо навпіл і до лінії згину загинаємо два краї.
3. По лінії згину об'єднуємо два зігнуті краї.
4. Пропихаємо скріпку у два отвори.
5. До "одягнутої" скріпки чіпляємо іншу скріпку і пропихаємо у неї заздалегідь підготовлений прямокутник (див. пп. 2 і 3), тобто знову "одягаємо" скріпку. Так досягаємо відповідної довжини шнура.
6. Підготовлені шнури кріплять на планку або карниз і вішають на двері.

Аплікація з соломи

Матеріал: картон, солома, клей, пензлик, серветка, клейонка, ножиці. Для аплікації використовують вівсяну, пшеничну, ячмінну соломку, відповідно підготовлену (Див. розділ "Природний матеріал. Солома").

Підготовка до роботи:

1. Порізати солому так, щоб не було колін (вузлів).
2. Занурити у гарячу воду.
3. Розгорнути вологі трубочки із соломи і розрівняти їх гарячою праскою.

Послідовність роботи:

1. На картон або цупкий папір нанести задуманий малюнок.
2. Наклеїти соломку відповідних кольору і довжини.
3. За контурами вирізати задумане ножицями.
4. Вирізаний малюнок із соломки наклеїти на композиційне

тло.

Примітка. Якщо малюнок із соломки наклеюватиметься ще на якийсь тло, то соломку наклеюють на дуже тонкий папір, а потім вирізаний малюнок переносять на картон.

Аплікація з листя

Осіньне листя слід розправити гарячою праскою через газетний папір. Потім так само, як і соломку, наклеїти клеєм ПВА на нанесений малюнок.

З підготовленого листя можна вирізати потрібні для сюжетної композиції фігури, квіти, тварини і наклеїти на папір відповідно до задуму.

Готову аплікацію з листя накрити аркушем чистого паперу, зверху дощечкою чи картоном і покласти на неї щось важке. За добу аплікація готова.

ШТУЧНІ КВІТИ

Яблуневий цвіт

Для роботи потрібні; шматочки різнокольорової простої тканини, ножиці, тонкий дріт (діаметр - 1,5-2 мм.), суха розлога гілочка.

Разом з дітьми вихователь нарізає з тканини "вісімки" (тобто форму, яка складається з двох з'єднаних кружечків і нагадує цифру вісім. Діаметр кружечків -1 см).

Діти добирають по три-чотири "вісімки", знаходять центр і по ньому обмотують дротом. Відступивши від попередньої квітки на 4-5 см. у такий самий спосіб "чіпляють" другу квітку і так аж до закінчення взятої довжини дротика. Дротик з готовими квітами прикріплюють до гілочки.

Ромашки

Для роботи потрібні білий папір, жовтий і зелений пластилін, суха гілка для стебла, ножиці, олівець.

На білому папері діти малюють за трафаретом восьми - (або більше)пелюсткову квітку. Таких квіток треба три.

За контурами вирізають квітки і закріплюють їх на стеблі за допомогою пластиліну (всередині жовтого, а внизу біля стебла - зеленого).

Блакитні дзвоники

Із матеріалу у формі яєць вирізають дзвоники, закріплюють на стеблі. Листки вирізають з кольорового паперу і за допомогою дротиків кріплять до стебла.

Примітка. Вирізані дзвоники фарбують гуашшю у блакитний колір і після висихання кріплять до стебла.

Гвоздики

Потрібні металеві спиці завдовжки 30-35 см, діаметром 2-3 мм; топкий металевий дріт діаметром 0,1-0,2 мм; різнокольорова пряжа, бажано акрилова.

Виготовляємо пелюстки квітки. Їх має бути кілька і різного розміру (10, 15, 20, 30, 35 мм у діаметрі):

три пелюстки діаметром 10 мм, довжина дроту 7 см;

три пелюстки діаметром 15 мм, довжина дроту 10 см;

п'ять пелюсток діаметром 20 мм, довжина дроту 13 см;

п'ять пелюсток діаметром 35 мм, довжина дроту 16 см;

сім пелюсток діаметром 45 мм, довжина дроту 18 см.

Роботу починають зі стеблини. На спицю щільно намотують зелені нитки.

Нарізають дріт відповідної довжини для пелюсток. Кожен дротик для пелюсток намотують на спицю, щоб вийшла спіраль. Знімають її зі спиці, злегка розгинають і надають форму листка. Від основи пелюстки обмотуємо нитками увесь дротик, зачіпляючи ними за зигзаг дротика.

Фіксуємо до стебла перші три найменші пелюстки, потім наступні з діаметром 15, 20, 35, 45 мм.

Ця робота копітка, вимагає терпіння, уваги і розрахована на колективну злагоджену працю дітей.

ДОДАТОК 3

ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ ДОШКІЛЬНИКІВ УДОМА

"Дай синові твоєму здоровий розум, дай йому добрий звичай, дай йому добру волю, - і ти вже дав йому багатство" (О.Духнович).

Успішність виконання родиною своєї провідної функції - виховання дітей, їх всебічного розвитку і підготовки до суспільно-корисної праці визначається здебільшого виховним потенціалом сім'ї. Він залежить від матеріальних і побутових умов, морального та емоційного мікроклімату, трудової атмосфери.

Великою помилкою багатьох сучасних мам і тат є усунення дітей від будь-яких трудових навантажень і обов'язків. Така позиція батьків щодо трудового виховання дітей дає гіркі плоди: їх нащадки виростають лінивими, байдужими до людей і людської праці. Щоб цього не сталося, починаючи з раннього віку, кожна дитина повинна бути зайнята якою-небудь корисною справою і не проводити час у бездіяльності. - Якщо дитина, як і інші члени родини, виконує трудові обов'язки, вона звикає змалечку поважати працю батька, матері. А це має велике значення для виховання таких якостей як турботливість, відповідальність, бажання працювати. Адже малюк за своєю природою діяльний та енергійний. Завдання батьків і полягає у тому, щоб спрямувати дитячу енергію на корисні справи. Досягти цього можна двома шляхами: а) коли батьки навчають дітей корисним умінням і навичкам; б) коли дошкільнята наслідують трудові заняття батьків. "Як сонце і місяць освітлюють землю, так батько з матір повинні освітлювати добрими прикладами свого життя дітей", - так писав видатний педагог С.Полоцький. Саме родинне оточення, вихователі мають навчити дитину бачити, розуміти і цінувати усе прекрасне у різних видах мистецтва, у природі, у взаєминах між людьми та їх трудовій діяльності. Одним із засобів реалізації цих завдань може бути художня праця.

Як організувати заняття з художньої праці вдома?

Найперше необхідно виділити куток для праці, де б дитина могла зберігати різноманітні матеріали, інструменти, власні

вироби. Він повинен розташовуватися у найосвітленішому місці кімнати.

Дошкільнята, які відвідують дитячий садок, уже мають сформовані деякі елементарні уміння і навички, певні знання про якості, властивості та конструктивні можливості різних матеріалів, їх використання й виготовлення з них найпростіших виробів. З метою розширення діапазону знань про навколишній світ і предмети, які в ньому є, доцільно продовжити вдома досліди та експерименти. Вони сприятимуть пізнанню дитиною властивостей і якостей різних матеріалів. Треба звертати увагу на художнє оздоблення готових виробів, розглянути фрагменти візерунків, запропонувати знайти знайомі рослинні елементи, геометричні форми (що нагадують ці ягоди? чий це листочки? яку квіточку в природі нагадує ця вишита (намальована)? яка геометрична фігура подібна до цього елемента візерунка? Така робота сприятиме закріпленню знань у дітей, розвиватиме їх творчість і фантазію.

Гуляючи з дитиною у парку або лісі, зберіть різноманітний природний матеріал (жолуді, шишки, гілочки, насіння грав, корінці, мох тощо. Довгими осінніми й зимовими вечорами запропонуйте дитині самій придумати сюжети та персонажів. При необхідності допоможіть у реалізації задуманого.

Вдома завжди знайдеться різноманітний картон, шпильки від ниток, коробки від сірників, кришечки від пляшок (металеві та з фольги) та ін. Навчіть свого малюка виготовляти невеликі предмети з пап'є-маше, карбувати на фользі (для цього на кришку від молока або сметани нанесіть візерунок, який потім треба витиснути, провівши за контурами кілька разів використаним стержем від кулькової ручки), робити візочки зі шпильок та ін.

Багато цікавого можна виготовити з ниток і клаптиків тканини. Дайте можливість дитині пофантазувати, запропонуйте ескізи композицій.

У процесі занять з художньої праці ви згодом помітите, що ваші діти стали уважніші, охайніші, більш посидючі та врівноважені, зросла їхня вправність, розвинулися творча уява і фантазія.

ДОДАТОК 4 ІНФОРМАЦІЙНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДЕЯКІ ВИДИ МАТЕРІАЛІВ

ПЕРГАМЕНТ, ПАПІРУС І ПАПІР

(За уривками книги: Коваль А.П, Життя і пригоди знайомих незнайомців. К.: Веселка, 1990. С. 36-42)

На малоазійському узбережжі існувало колись Пергамське царство. Саме тут за двісті років до нашої ери почали виробляти цей дивний "папір". Телячі шкури мочили, старанно вишкрібали з обох боків, вибілювали у вапні, натягали на спеціальні рами і так сушили. Коли шкури висихали, їх знімали, акуратно обрізували - і виходив гладенький, тонкий і дуже міцний "папір". На ньому було легко і зручно писати, але це було дуже відповідальне писання. Адже цей "папір" коштував надто дорого, на ньому не можна було писати абияк. За назвою місця, де його виготовляли і звідки вивозили, - Пергам - цей "папір" назвали пергамен, пергамент.

Навіть після того, як з'явився наш звичайний папір, порівняно дешевший, люди це довго користувалися пергаментом, бо він був значно міцніший за папір і не псувався так швидко.

В Україні пергаментом користувались ще порівняно недавно - чотириста років тому. На ньому тогочасні правителі писали важливі документи. Пергамент можна побачити в музеях, де зберігаються старовинні книги.

Нині у нашій мові існують поряд два слова - папірус і папір. Лише слава і популярність їх далеко не однакова. Слово "папір" відоме всім, ми його промовляємо чи не щодня, а то й щогодини: адже це й паперові пакети, й паперові гроші, й аркуші паперу, а якщо віднести сюди ще й вироби з паперу, то виявиться, що нас оточує паперове море (книжки, зошити, блокноти, газети, журнали, афіші...).

А от слова "папірус" ми промовляємо значно рідше. Та й не всі знають точно, що це таке. Спочатку це було одне слово, але пізніше воно розділилося на два: залишився старий папірус і з'явився новий папір.

Слово "папір" прийшло до нас через польську мову з німецької т зустрічається в книжках, починаючи з XVI ст. Вимовлялося воно у всіх трьох мовах майже однаково: у німців - папір, у поляків - папір, в українців - папір. Німці взяли це слово з латинської мови (нею, як ви пам'ятаєте, розмовляли у Стародавньому Римі; у середні віки в Європі нею писали наукові праці). Римляни це слово, як і багато інших, запозичили у греків, а греки - у єгиптян. Так ми дійшли з вами до прабатьківщини слова "папір" і до рослини, яка називалась папірусом.

Ми в Єгипті. Нині береги Нілу - це піщана пустеля Сахара. Але в ті віддалені часи, в які ми з вами потрапимо, на берегах Нілу росли ліси. Коли Ніл розливався, земля на його берегах перетворювалась па суцільні болота, там росли очерет, висока тростина. Тільки ця тростина зовсім не схожа була на наше, скажімо, татарське зілля. Була дуже висока і сягала п'яти метрів, уявляєте? Стебло її завершувалося суцвіттям, схожим на нашу сучасну парасольку. Можете собі уявити, яке це було суцвіття, коли кожна "спиця" цієї "парасольки" сягала 50 сантиметрів завдовжки.

Для Єгипту рослина ця була чужинкою: її завезли з тропічної Африки у ще давніші часи. Занесений спочатку в Єгипет, а потім у Палестину, папірус розрісся. Величезні зарості його розповзлися не лише по беретах Нілу, а й по берегах інших річок і озер.

Цю рослину єгиптяни назвали папіур, тобто "річковий". Пристосовуючи чуже слово до своєї вимови, спершу греки, а потім римляни зробили з нього папірус.

Як же виготовляли з цієї рослини папір? Чи був він схожий на наш сучасний?

Дуже довго ніхто не міг повторити того, що свого часу робили єгиптяни. Таємниця виготовлення папірусу була втрачена. І лише у 1966 р. цю таємницю розгадав єгипетський учений Хасан Рагаб. Після довгих і марних пошуків йому вдалося зробити справжній папірус, який нічим не відрізнявся від стародавнього.

Це робилося так. Товсту частину стебла тростини розрізали на 10-12 смужок, їх підсушували на сонці, а потім замочували у воді. Через добу витягали з води і відбивали дерев'яним молотком. Щоб смужки стали м'якими, гнучкими і прозорими, їх треба мочити і відбивати молотком тричі. Ще вологі смужки складають на шматок полотна так, щоб одна смужка трохі находила на іншу. Зверху смужок, тільки вже впоперек, кладуть ще один ряд смужок. Усе це накривають шматком полотна. Це і є майбутній аркуш паперу-папірусу. Його кладуть під прес, час від часу змінюючи вологе полотно сухим, аж поки аркуш не зробиться зовсім сухим.

Який же він, цей папірусний аркуш? Він мав ніжний світло-бежевий колір і красиву сітчасту поверхню.

Написану на папірусі книгу не складають, а згортають у сувій. Найдовший серед знайдених сувойв папірусу має понад 40 метрів довжини.

А де й коли з'явився наш сучасний папір, який нині роблять з деревини?

Той папір, який ми знаємо і використовуємо, винайшов китаець Чай Лунь ще у II ст. н.е. Проте на європейські землі такий папір потрапив значно пізніше - в XI чи XII ст. Коли папір з'явився на українських землях, сказати важко, бо через війни й пожежі старовинних документів, написаних на папері, збереглося мало. Найстарішому такому документові шістсот років.

Папір

Папір (від іт. Vambakia - бавовна) - один із найдоступніших і цікавих сучасних матеріалів, що складається переважно з рослинних волокон. Уперше одержаний у II ст. у Китаї. З XIX ст. виготовляється в основному з деревини. Відомо близько 600 видів паперу.

Види паперу

Газетний. Цей папір розрахований на продукцію короткого користування. Виготовляється з набіленої целюлози (25%) і деревної маси (75%). Може бути використана для виробів з пап'є-маше.

Книжково-журнальний. Такого паперу виробляється кілька видів залежно від терміну користування і способу друку: друкарський папір - для друкування книг і журналів; нотний - для нот; літографський - для ілюстрацій, офсетний - для офсетного друку, естамповий - для друкування з металевих гравюр.

Картографічний папір призначений для друкування карт. Виробляється із целюлози і матерчатого волокна і буває трьох видів: для географічних, гідрографічних і топографічних карт. Картографічний папір добре проклеєний, гладкий, міцний, має мінімальну остаточну деформацію після зволоження і висушування.

Обкладинковий кольоровий слугує для обкладинок, придатний для обкатування, оформлення таблиць, коробок і апікацій.

Альбомний. Згідно зі стандартом, такого виду паперу не зареєстровано. Альбомним часто називають щільний обгортковий папір.

Фарбований. Настільний папір виготовляється з обкладинкового або обгорткового паперу, пофарбований з одного або двох бонів. До цього виду належать мармуровий, глянцевиий і шагрєневиий папір /має вигляд шкіри/. Усі види фарбованих паперів використовуються для оформлення таблиць, коробок, футлярів, обкатування і апікацій. .

Шпалєрний для негрунтованих, ґрунтованих і тиснєних шпалєр. Такого паперу у продажі не буває, але самі шпалєри з різноманітними малюнками можуть бути використані у роботі і дітьми.

Афішний папір - тонкий, кольоровий може використовуватись у виробах з пап'є-маше.

Папір для письма буває різних сортів залежно від складників при його виробництві.

Папір креслярськє-малювальний. До цього виду входить папір креслярськєй (виготовляється з відходів тканин 70% і біленєй целюлози 30%), малювальний (целюлоза 100% або з додаванням 25% відходів тканин), калька паперова (папір, просочений воском і олією, може використовуватись для

виготовлення ялинкових іграшок), міліметровий папір (папір з друкованою сіткою виготовляється з добре проклеєного паперу).

Виробляють такі види паперу: електроізоляційний, цигарковий, вологовбираючий, фотопапір, обгортковий, жиронепроникний папір.

Види картону

Картон для палітури /бурий, жовтий, сірий макулатурний, кольоровий/.

Картон для виготовлення коробок /бурий деревний, виготовляється з пропареної деревної маси, досить міцний; білий деревний - дуже ламкий; жовтий солом'яний; макулатурний/.

Картон електроізоляційний слугує для ізоляції високовольтних трансформаторів, електромашин і електродвигунів.

Картон промислово технічний

Жаккардовий. Належить до текстильних видів, служить для виготовлення перфорованих карт для ткацьких верстатів.

Матричний. З цього картону виготовляють форми для відливання штампів.

Прокладковий. Використовується для ущільнення водо- і теплостійких прокладок у машинобудуванні та при монтуванні різноманітних трубопроводів.

Азбестовий. Виготовляється з чистого азбесту або суміші його з мінеральним наповнювачем і зв'язуючою речовиною. Використовується з теплоізоляційною метою.

Квитковий. Для виготовлення проїзних квитків.

Штампувальний. Для виготовлення штампованих виробів.

Картон будівельний, покрівельний та гідроізоляційний слугує основою для виготовлення рубероїду і толю, добре всмоктує розплавлений бітум. Використовується для тепло- і звукоізоляції.

Картон взуттєвий слугує заміником шкіри при виготовленні деталей взуття: задників, устілок.

Картон декоративний використовується для внутрішньої оздоблення автомобілів, вагонів і тлі., розмальовується у різні кольори, може мати поверхневі лакові плівки і внаслідок

відповідної обробки за зовнішнім виглядом може наблизитися до шкіри, дерева, каменю та ін.

Пап'є-маше

Пап'є-маше (від фр. papier mache - букв, жований папір) - маса, яку легко формують і одержують із суміші волокнистих матеріалів (паперу) з клеєм, крохмалем, гіпсом тощо. Він являє собою матеріал, який отримують наклеюванням маленьких клаптів паперу у кілька шарів (переважно 5-6) по якій-небудь моделі або формі.

Природний матеріал

Здавна природний матеріал використовували для виготовлення різних невеликих виробів. Р.К. Гульянци дуже влучно сказала про природний матеріал, що він є коморою для фантазії та гри уяви. А якщо його поєднати зі спритністю рук, то все можна оживити, дати друге життя.

Усі природні матеріали можна розділити на дві великі групи:

рослинні й мінеральні. До рослинних належать листя дерев і кущів, кора, квіти, солома, шишки, жолуді, каштани тощо; до мінеральних - пісок, черепашки, камінці та ін.

Квіти і листя, їх використовують у засушеному вигляді. Є два способи засушування. 1-й спосіб: на газету кладуть вату, а на неї листок з квітами і перекривають ще однією газетою. Так укладають кілька шарів газети з квітами та листям, ставлять під прес у сухому приміщенні. Добре, якщо є сушильна шафа. Тоді спресовану газету з квітами і листям укладають у нього для підсушування. 2-й спосіб: на газети вкладаються зошити з газети або паперу із зірваним листям і пелюстками квітів, зверху їх накривають чотирма газетами, потім знову кладуть газетний зошит з листям і т.п. Купку накривають фанерою або картоном з просвердленими дірочками. Зверху кладуть вагу не менше ніж 15 кг. У приміщенні повинно бути сухо і тепло. Термін засушування - 4-6 днів.

Примітка:

1. Листя найліпше збирати і засушувати восени.
2. Для майбутніх картин необхідно засушити листя срібнолистої тополі, осінньої малини, бузини, клена, глоду та інших рослин з гарними формами і забарвленням.

3. При тривалому зберіганні папір або картон, що знаходиться між листям, час від часу треба замінювати.

4. Листя, що знаходяться між сторінками газети, можна пропрасувати теплою праскою.

Тополинний пух збирають під час цвітіння тополі із ще недозрілих грон. Можна збирати і ті, що попадали на землю, але в них в багато насіння, яке необхідно викинути. Пух зберігають у банці або коробці.

Картини з пуху виходять чорно-білі, тому необхідно добре продумати тему майбутньої роботи.

Пухом можна викладати хмари, воду, місячне сяйво, дерева та ін. Він добре доповнює картини, виконані з інших природних матеріалів.

Картини з використанням пуху найкраще виконувати на бархатному папері. Закріплювати клеєм не потрібно, бо ворсинки бархатного паперу і пуху самі між собою добре скріплюються.

Кора дерев. Вона має різний зовнішній вигляд (колір, товщина, характер поверхні). Кора соснова, дубова, березова (середньої товщини) використовується для підставок при виготовленні різних сюжетних композицій та окремих іграшок з природного матеріалу. Крім того, вона може використовуватись як додатковий матеріал при виготовленні іграшок.

Підставки та іграшки, з кори виглядають краще, коли їх покрити лаком.

Зібрану кору обов'язково слід прокип'ятити, щоб знищити личинки короїда.

Найкраще кору клеїти на фанеру, бо вони близькі за фактурою. Брати кору живих дерев не можна.

Березова кора - береста використовується для оздоблення і виготовлення іграшок. Заготовляти бересту треба весною з повалених бурєю дерев. Роблять це так: надрізають уздовж гілку або стовбур і знімають кору, очищають її від бруду і моху, протирають з внутрішнього боку вологою ганчіркою, а зовнішню сторону чистять шкуркою. Береста зберігається у сухому і прохолодному місці, оскільки від сонця і тепла вона

швидко втрачає гнучкість, скручується. Цю властивість берести використовують при виготовленні деяких іграшок.

Коріння. З будь-якого корінця можна виготовити невеликий виріб. Для цього треба лише уважно придивитися і уявити майбутній виріб. Найкраще брати невеликі корінці зі складними згинами, різними переплетеннями. Їх необхідно почистити від землі, промити у воді, обрізати довгі хвости і добре просушити.

Гілки дерев. З них можна виготовляти велику кількість невеликих предметів. Для цього потрібно брати маленькі з багатьма відростками гілки з дерева, що усохло.

Гілочки дерев можуть бути прекрасним додатковим матеріалом для виготовлення іграшок з інших природних матеріалів.

Шишки - прекрасний матеріал для об'ємних іграшок і цікавих невеликих виробів. За формою вони нагадують частини тулуба тварин, людини, різні за величиною і зовнішнім виглядом. Найкраще використовувати ті а них, які ще не розкрилися. Після збирання їх сортують за формою, величиною і розкладають в окремі коробки. Щоб шишка довго зберігала свою форму і не розкривалась, її лакують.

Каштани мають гарну блискучу поверхню яскраво-коричневого кольору. Свіжа оболонка їх легко проколюється шилом. З них конструюють чоловічків, тварин. Зберігають у сухому прохолодному приміщенні у коробках.

Жолуді - це плоди дуба. Бувають різної форми і величини. Збирають їх восени, коли вони дозріли і впали з дерева. Збирають також їх чашечки. З жолудів, як і з капітанів, виготовляють різноманітні фігурки чоловічків, тварин, роблять намисто, штори для дверей. Зберігають у сухому приміщенні.

Мох найчастіше використовується для передачі фону, зображення рослинності і т.п. Мох легко приклеюється будь-яким клеєм.

Горіхи (лісові, кедрові, волоські), кісточка вишні, сливи, абрикос є добрим матеріалом для різноманітних невеликих виробів. Збирати їх треба у міру дозрівання, добре промивати, висушувати і зберігати у сухому прохолодному місці.

Насіння слугує в основному як додатковий матеріал для виготовлення іграшок з природного матеріалу. Для цього придатне насіння клена та ясеня. Вони відомі дітям як крилатки. З них можна зробити крила для бабки, вуха для зайця, плавники для рибки. З насіння липи виходять антени для космонавтів, а з дрібного насіння різних трав - очі. Насіння збирають восени, добре просушують /інакше воно запліснявіє і зіпсується/ і зберігають у полотняному мішечку.

Декоративні гарбузи бувають різної форми і відтінків. З них легко вирізати фігурки людей, робити маски та інші невеликі вироби. Після висихання вони добре зберігаються.

Мак. Коробочки достиглого маку мають округлу форму і тонкі стінки. З них виготовляють кошечки, посуд, прикраси та ін.

Кукурудза. Прості за виконанням, але оригінальні за формою іграшки можна зробити з кукурудзяних качанів без зерна. Особливо гарними виходять різні тваринки. Для аплікації використовують кукурудзяні листя, попередньо пропрасовані теплою праскою. А як додаток до різних виробів використовується волосся кукурудзи.

Солома - важливий матеріал у сільському господарстві. Нею покривали дахи. хати, стодоли та інші господарські будівлі, її використовували для відгодівлі худоби.

З соломи робили язичницьких богів, з якими колись зустрічали весною Ярило-Сонце, а восени проводжали. У деяких регіонах України соломі використовували і в інших обрядових дійствах під час проведення різноманітних свят. Так, на Івана Купала із соломи інколи виготовляли ляльку Марену, або Купайлицю, яку в кінці свята спалювали на вогнищі чи кидали у воду.

Язичницькі обряди давно забуті, але вміння робити фігурки із соломи залишилось. Та ще навчилися люди використовувати природну красу її при створенні чудових композицій та картин.

Використовують соломі з різних злаків /пшениці, вівса, ячменю, жита/. Зрізана у період молочної стиглості зерна, вона має приємний зеленкуватий колір, тонші й пружні стебла* її заготовляють відразу ж після дозрівання злаків, коли стебла ще не

зім'ялись і не вимокли під дощем. Не варто збирати її після обмолоту, бо тоді вона стає м'якою і не придатна для роботи.

Тканини та волокнисті матеріали

Для вироблення тканин потрібна сировина, тобто волокнисті матеріали. Вони бувають рослинного і тваринного походження. Натуральні текстильні волокна виробляють зі стебел і листя деяких рослин.

Льон - трав'яниста рослина заввишки до 1 м і більше, росте майже по всій Україні. Існує понад 200 його видів, а в Україні - до 40. Це цінна сировина для одержання красивих, міцних і м'яких тканин. Вони еластичні, здебільшого сірувато-голубуваті. Для збільшення м'якості, голубизни, полиску лляні тканини піддають багаторазовому пранню і вибілюванню на сонці. Для виготовлення лляного полотна використовують стебло льону. З насіння виготовляють олію, оліфу, лаки, фарби, додають при виготовленні лінолеуму, використовують у медицині.

Коноплі - трав'яниста рослина заввишки 2-3 м. Конопляні волокна міцні, відносно тверді, матові з вохристо-жовтуватим відтінком. Здебільшого використовуються для виготовлення канатів, мішковини, парусини. З насіння виготовляють олію.

Найвищого гатунку була пряжа з "плосконі" - перших, "білих" конопель, волокна якої відзначались довжиною, міцністю, білизною, бархатистістю. І Істотно з такої пряжі виходило біліше, м'якше, з приємним оксамитовим полиском.

Вовна - цінне волокно, яке одержують із волосяного покриття деяких тварин: овець, кіз, верблюдів, кроликів. Тварин стрижуть, потім вовну миють, сушать, очищують, прочісують на чесальних машинах, де волокна розпрямляються, витягуються і лягають паралельно. З вовняного прядива і ниток виготовляють трикотаж тканини. Найцінніша є вовна тонкорунних овець. Крім того, вовняні тканини поділяються на три основні групи: камвольні, які одержують із гладких тонких ниток високої якості; тонкосуконні, які використовуються для пошиття костюмів, пальто; грубошерсті, з яких шують шинелі та інший верхній одяг.

Мохер одержують з вовни ангорських кіз і кроликів.

Шовк натуральний виготовляють з коконів тутового, дубового шовкопрядів. Відомо понад 200 видів гусениць, які в'ють кокони, але лише шість з них дають волокно.

Бавовна - багаторічна теплолюбна рослина висотою до 1 м і більше. У світі росте до 35 видів бавовни і більше, а для одержання текстильного волокна використовують чотири види. Квітка біла, кремова або жовта з п'ятьма великими пелюстками. Бавовняне волокно одержують після визрівання насіння. Волокна очищують від нього та іншого сміття і відправляють на бавовнопрядильні фабрики. З бавовняних волокон одержують побутову, білизняну, технічну тканини, роблять сітки та ін. З відходів виробляють целюлозу, папір, лаки, лінолеум, картон.

Штучні волокна вперше були одержані у кінці минулого століття з природних полімерів - бавовняної, деревної та іншої целюлози спеціальною обробкою. До таких волокон належить нітрошовк, мідно-аміачний, віскозний, ацетатний шовки.

Синтетичні волокна виготовляють із синтетичних полімерів хімічною обробкою різноманітних речовин: нафти, кам'яного вугілля, газів. Капрон, нейлон виходить у процесі переробки кам'яного вугілля. Лавсан роблять з продуктів нафти.

До синтетичних волокон належить також хлорин, вінол, кримплен, мегалон (за своїми властивостями наближається до бавовни), сидлон, оксалон (використовують для пошиття спецодягу металургам, пожежникам).

ДОДАТОК 5

ОБЛАДНАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ЗАНЯТЬ З ХУДОЖНЬОЇ ПРАЦІ

Усі заняття з художньої праці повинні проводитись при обов'язковому дотримуванні санітарно-гігієнічних умов. Столи і стільці мають відповідати зросту дитини і розташовуватись так, щоб робоче місце було достатньо освітлене, а світло падало з лівого боку.

Для зберігання різних видів матеріалів, необхідних для роботи, доцільно виділити одну шафу. Найліпше для цього підійдуть закриті стелажі. У них можуть зберігатись і різні зразки виробів, а в окремому місці - й деякі інструменти.

Голка має бути велика і з великим вушком, її зручно тримати у руках і легше навчитися вселяти нитку.

Крейда необхідна для позначення контурів.

Кросна (синонім до слова п'яльці) - спеціальний пристрій у вигляді двох кілець, які натягуються одне на друге для закріплення тканини при вишиванні.

Лінійка потрібна при проведенні ліній на папері або тканині.

Наперсток - металевий ковпачок зі спеціальною насічкою, який одягається на палець для попередження від уколу голкою. Він винайдений у XVII ст. амстердамським майстром-ювеліром. Наперсток добирають відповідно до величини пальця, щоб було зручно працювати.

Ножиці повинні бути із заокругленими кінцями, невеликі (до 140-170 мм.). Розмір кілець має відповідати розмірам дитячої руни. Від тупих і туго закручених ножиць швидко втомлюються руки.

Олівець призначений для проведення контурних ліній на тканині й папері.

Сантиметр або інша умовна мірка.

Шило. Довжина ручки 5-7 см, діаметр - до 2 см. Довжина частини, що служить для проколювання, - 3-3,5 см. Шило не повинно бути дуже товстим. У більшості випадків ним має користуватися вихователь, а не дошкільники.

ДОДАТОК 6 ДИДАКТИЧНІ ІГРИ

Середня група

З чого зроблено?

Дидактичне завдання. Навчити дітей групувати предмети за матеріалом, з якого вони зроблені (метал, гума, скло, дерево, пластмаса); активізувати словник дітей; виховувати спостережливість, увагу, уміння чітко виконувати правила гри.

Ігрове правило. Класти предмет можна лише на той піднос, який «роблений з того самого матеріалу».

Ігрові дії. Вгадування на дотик предметів, відгадування їх за описом; пошук предметів, виготовлених з різних матеріалів; групування їх за якістю, використання "чарівного мішечка".

Хід гри. Для цієї гри добирають предмети, зроблені з різних матеріалів. Вихователь проводить коротку бесіду до початку гри, у процесі якої уточнює знання про те, що всі предмети, які нас оточують, зроблені з різних матеріалів.

Дидактична вправа: Які ви знаєте матеріали, а також предмети, зроблені з них?

Педагог пропонує нову гру. Впізнай на дотик, з чого зроблений предмет.

Магазин

Дидактичне завдання. Вчити описувати предмет, який треба купити, бути ввічливим.

Ігрові правила. Купівля відбудеться лише тоді, коли правильно буде описано предмет. З купленими предметами, іграшками діти потім граються.

Ігрові дії. Загадування, відгадування, продаж і купівля предметів.

Хід гри. До початку гри влаштовують вітрину з товарами, вибирають продавця. Той, хто піде у магазин і купить там щось, не показує іншим дітям, а просить за описом відгадати куплену річ. Гра продовжується, поки у магазині не розкуплять усі товари.

Що предмет розповідає про себе?

Дидактичне завдання. Учити дітей описувати предмети, виділяючи їх найхарактерніші ознаки; розвивати зв'язне мовлення, уміння уважно слухати товариша, доповнювати його розповідь.

Ігрові правила. Розповідати все про предмет, який взяв у руки.

Ігрові дії. Пошук предмета подібного з описаним. Хто першим знайшов, той бере інший предмет для опису.

Хід гри. Для цієї гри вихователь готує два комплекти іграшок: один ставить у ящикок, інший розкладає у груповій кімнаті. Дитина описує вибраний нею предмет з ящикка, інші діти шукають подібний.

Старша група

Не помились

Дидактичне завдання. Вправляти дітей у розрізненні предметів за матеріалом; закріплювати знання про такі властивості предметів: твердий, м'який, щільний, гладкий, блискучий, матовий.

Ігрові правила. Зібрати у кошичок предмети однакової якості, розповідати про властивості предметів.

Ігрові дії. Дітей поділити на кілька підгруп, які змагатимуться. Хто більше знайде однакових за матеріалом і властивостями предметів, та підгрупа виграє. Пошук закінчується, коли прозвучить сигнал.

Хід гри. Гра починається з короткої бесіди з дітьми про предмети, які їх оточують у груповій кімнаті. При цьому увага звертається на матеріал, з якого зроблені ці предмети. Далі діти виконують ігрові дії.

Подібний - не подібний

Дидактичне завдання. Навчити дітей порівнювати предмети за кольором, формою, величиною, матеріалом; розвивати спостережливість, мислення, мову.

Ігрові правила. Знаходити два подібні предмети, уміти довести, що вони подібні. Відповідає той, на кого вкаже стрілочка.

Ігрові дії. Пошук подібних предметів.

Хід гри. Заздалегідь у груповій кімнаті розкладають різноманітні предмети. Вихователь нагадує дітям про те, що їх оточує багато предметів, різних і однакових, подібних і зовсім неподібних.

Педагог ставить завдання перед дошкільнятами: необхідно пройти по кімнаті, вибрати два подібних предмети і сісти на місце. На кого покаже стрілочка, той розповість, чому він узяв саме ці два предмети, у чому їх подібність.

Кому що потрібно?

Дидактичне завдання. Вправляти дітей у класифікації предметів, умінні називати їх, визначати професії людей, яким ці предмети є необхідними у роботі.

Ігрові правила. Називати предмети, необхідні для роботи людям певної професії.

Ігрові дії. Кидання м'яча або роздача фішок. Хід гри. Вихователь називає людину за професією, а діти говорять, що їй потрібно для роботи.

Що зроблено людиною?

Дидактичне завдання. Закріплювати і систематизувати знання дітей про те, що створено людиною.

Ігрові Правила. Називати предмети, зроблені людиною, вказуючи, з чого вони зроблені.

Ігрові дії. Роздавання фантиків за правильну відповідь.

Хід гри. У процесі бесіди з дітьми вихователь уточнює їх знання про предмети, створені природою і людиною. "Що зроблено людиною і з чого?" - запитує вихователь і за правильну відповідь дає фантик.

Підготовча група

Чия робота?

Дидактичне завдання. Розширювати, уточнювати знання дітей про працю людей, виховувати інтерес до неї, повагу до трудівників.

Ігрове правило. Групувати предмети за місцем їх виробництва і матеріалом, з якого вони зроблені.

Ігрова дія. Змагання, хто більше дасть правильних відповідей.

Хід гри. На столі у вихователя лежать різноманітні, предмети. Вихователь бере у руки предмет і запитує:

- Що це? Де виготовили цю річ? Хто виготовив? З якого матеріалу?

З чого і ким зроблено?

Дидактичне завдання. Уточнити знання дошкільнят про те, звідки у них одяг. Дати початкові уявлення про властивості й якості різноманітних тканин.

Ігрові правила. Слухати уважно розповідь вихователя, добирати до його розповіді відповідні малюнки та ілюстрації.

Ігрові дії. Подорож туди, де росте бавовна, льон, вирощують овець, а також мандрівка на фабрику одягу.

Хід гри. Для гри потрібні ілюстрації, малюнки, на яких зображено процес вирощування льону, бавовни, виготовлення з них тканин і пошиття одягу. Вихователь роздає дітям малюнки і каже:

-Чи знаєте ви, з чого виготовлені ваші платтячка, костюмчики?

Вихователь знайомить дітей з вирощуванням і переробкою льону, бавовни, виготовленням вовняних тканин і далі з виготовленням одягу. Свою розповідь вихователь супроводжує демонструванням картинок.

На закріплення проводить такі вправи:

- Добери картинку до того, про що я розповідатиму.

- розкажи, звідки до тебе прийшла така гарна сорочечка? платтячко?

Подібний - не подібний

Дидактичне завдання. Вчити дітей порівнювати предмети, знаходити у них спільні ознаки і різницю, впізнавати предмети за описом.

Ігрові правила. Для порівняння брати тільки два предмети і визначати у них подібне і різне.

Ігрові дії. Виграв той, хто найповніше розповість про подібне і різне у вибраних предметах.

Хід гри. Діти сидять півколом. Вихователь знайомить дітей з правилами нової гри "Подібний - не подібний". Звертаючись до дітей, він говорить: Сьогодні гратимемось так: кожний з вас задумає два предмети, згадає, чим вони різняться, і що у них в спільного, і розповість усім, а ми відгадуватимемо.

ДОДАТОК 7
ДИДАКТИЧНІ ІГРИ
для формування практичних умінь і навичок у
декоративних видах художньої творчості

Орнаментне доміно

У цій грі діти вчаться знаходити різні варіанти складання орнаментів з найпростіших геометричних фігур, у них розвивається здатність до комбінування.

Для гри вихователям потрібно виготовити такі ігрові картки: прямокутники розміром 2х6 см, розділені на три частини, заповнені геометричними елементами різного кольору (квадрат, ромб, коло, трикутник, овал, прямокутник, круг). Аналогічні картки заповнюються такими ж елементами способом накладання одних фігур на інші (коло на ромбі).

Для гри виготовляються також великі ігрові картки з розміткою зовнішнього краю відповідно до роздаткових карток. На одному наборі - вихователь вказує варіант розташування елементів доміно, інший залишає чистим.

Використовуючи перший набір карток, вихователь вчить дітей заповнювати краї "серветки", "скатертини" відповідно до запропонованого зразка.

Використовуючи другий набір, дітям дається творче завдання: розмістити у вигляді орнаменту запропоновані елементи, підбираючи їх відповідно до фону основи. Вихователь наголошує, що елементи повинні чергуватися в певній послідовності.

Цю ж гру можна проводити, поділивши дітей на команди. Перед кожною командою стоїть завдання швидко, красиво і самостійно викласти з роздаткових карток візерунок, компануючи їх у певній послідовності та кольоровій гамі.

Прикрась візерунком

Мета: учити дітей самостійно створювати візерунок, характерний для українського керамічного посуду на площинному предметі. Закріпити вміння добирати кольори розпису відповідно до фону основи. Виховувати естетичні почуття.

Обладнання: плоскі зображення різних предметів посуду, забарвлених у кольори властиві кераміці різних регіонів України, набори елементів декоративного розпису: геометричні фігури, стилізовані і природні рослинні елементи відповідних кольорів.

Методичні рекомендації: перед початком гри варто пригадати з дітьми назви предметів посуду, уточнити поняття "кераміка" - вироби зроблені з глини та обпалені в печі, наголосити дітям, що кожен осередок даного промислу має свої особливості у розписі керамічного посуду: різні барви для основи та орнаменту, різні елементи та їх поєднання.

Діти повинні чітко уявляти, елементи якого кольору вони використовують для оздоблення своєї роботи, виріб якого регіону вони будуть прикрашати.

Під час гри має бути створена невимушена, спокійна атмосфера, яка буде сприяти дитячій творчості.

Вишиваю я рушник

Мета: закріпити навички дітей у створенні симетричних візерунків на видовженому прямокутнику, використовуючи елементи і кольори, характерні для вишивки Київщини. Виховувати інтерес до вишивки, естетичний смак, розвивати почуття ритму.

Обладнання: білий папір (20x8 см), набори елементів розпису червоного і чорного кольорів: смужки, листочки, круги.

Методичні рекомендації: Розглянути з дітьми вишиті рушники, звернути увагу на заповнення країв рушника візерунком, на кольори та елементи орнаменту. Наголосити дітям на черговості у розташуванні окремих деталей вишивки: послідовно, змінюючи один одного вишиті узорі різного кольору. Підкреслити, що орнамент рушника розташовується ідентично на обох краях і виконується, розпочинаючи від зовнішньої смужки. Підсилити враження дітей піснями, віршами про вишитий рушник.

Прикрашаємо іграшки

Мета: закріпити назви елементів яворівського розпису "вербівка", "сонечко", "колка", вчити розташовувати елементи розпису відповідно до форми іграшки, добирати кольори характерні для яворівської іграшки. Виховувати естетичне сприймання, почуття ритму.

Обладнання: яворівські іграшки, плоскі зображення іграшок: коник, візочок, колиска, скриня, скрипка, пташка (по кілька на кожну дитину), дрібна мозаїка з елементами яворівського розпису.

Методичні рекомендації: розглянути з дітьми яворівські іграшки, візерунки з вербівки, сонечок та колок на них, звернути увагу на кольори та їх поєднання, на ритмічність візерунку. Виділити на кожній іграшці ті місця, які традиційно оздоблюють узорами. Запропонувати дітям самостійно прикрасити іграшки - "побути славними майстрами з Яворова".

Посуд на ярмарок

Мета: закріпити уявлення дітей про різні види українського керамічного посуду, про основні характерні ознаки декору, властиві різним осередкам. Вчити групувати предмети відносно характерного колориту, розповідати про їх орнамент та призначення. Розвивати естетичний смак, виховувати почуття гордості за свій народ.

Обладнання: предмети та творчі роботи дітей, які представляють посуд різних осередків гончарного промислу, кілька великих корзин.

Методичні рекомендації: розглянути з дітьми український декоративний посуд, Разом з дітьми виділити характерні особливості різних видів кераміки. В опішнянській - підкреслити чіткий рослинний візерунок, характерний колорит. У косівській - звернути увагу на характерний рослинно-геометричний візерунок, пригадати символіку кольорів. Визначити своєрідність ужгородського посуду: на темному тлі чітко виділяються світлі яскраві плями. Пригадати особливості ужгородської кераміки (чорний "продимлений" колір, елементи

розпису нанесені гусячим пером). Запропонувати дітям погрупувати предмети посуду відповідно до певного виду кераміки - "підготувати посуд до ярмарку": кожен вид в окрему корзину. Для цього доцільніше поділити дітей на кілька підгруп, кожна з якої складає посуд окремого виду. Після виконаного завдання одна дитина з команди "майстрів" "продає" свій посуд, називаючи його назви та описуючи красу оздоблення.

Гру повторюють декілька разів, змінюючи команди дітей та "продавців".

Якого майстра робота?

Мета: поглибити знання дітей про вироби народних майстрів; специфіку їх робіт. Вдосконалювати знання дітей про орнамент та його мотиви.

Хід гри

Серед дітей обираються діти - "майстри", які по черзі імітують роботу майстра, яким він є. Решта дітей відгадують, який це майстер. Називають його вироби, характеризують візерунок, його мотиви.

У гостях у народних умільців

Вихователь ретельно готує "зустріч" з умільцями: обладнає "майстерні справжніми виробами. Він виконує роль майстра, діти - його гості. Розповідає про особливості виробів. Діти довідуються чимало цікавого, мають змогу вступати у бесіду. Завершивши розповідь, майстер дарує відвідувачам "вироби" умільців - вирізані з цупкого паперу їх силуети - і пропонує самим прикраси їх, зробивши аплікації.

Виставка народного мистецтва

Діти виготовляють аплікації виробів народних майстрів. Після цього влаштовують їх продаж. Дошкільники самі розподіляють ролі, продавці складають цікаві розповіді про виставлені вироби. Роботи, які охоче придбають покупці, відбирають на виставку.

Добери візерунок

Діти вибирають форму, яку б хотіли прикрасити, потім відповідний візерунок. Узор повинен відповідати формі, гамі колориту форми, підкреслювати його функціональне призначення. Після цього діти розповідають про свій вибір, і які мотиви орнаменту вони використали.

Мозаїка

Мета: закріплювати знання дітей про особливості колориту форми, розміщення візерункових елементів.

Хід гри

Вихователь попередньо виготовляє мозаїку: виконує різні види українського розпису, наклеює їх на картон і розрізає на кілька частин. Дітям пропонується площинна мозаїка, в основу якої покладено мотиви українського національного орнаменту. Хто з дітей першим складає мозаїку, розповідає про даний вибір.

Придумай візерунок для прикрашання рушника

Дітям пропонуються готові форми (смужки паперу) рушничка для прикрашання. Коли роботи виконані, вони називають використані елементи візерунка, і його мотив. Кращі роботи відбираються на виставку.

Ярмарок

Діти виготовляють речі народного мистецтва на ярмарок. Кожна дитина, продаючи свій вибір, розкаже про нього, про використані елементи візерунка. З найкращих робіт, які охоче купують покупці, організовують виставку.

Завдання для формування інтересу у дітей старшого дошкільного віку до художньої праці

1. «Мій дім – моя фортеця»

Мета: Виявити і закріпити у дітей досвід тематичного конструювання в дизайн-діяльності;

Завдання:

Розвивати у дітей уявлення про відповідність архітектурної споруди її призначенню;

Стимулювати дітей до використання робіт по об'ємному конструюванню в грі;

Залучати дітей до декоративної діяльності по оформленню будинку; Продовжувати знайомити з роботою дизайнера оформлювача;

Уточнення змісту виразу «Мій дім – моя фортеця».

Потім намалювали себе, щоб жити в цьому будинку:

2. «Кімнати мого будинку» (складання інтер'єру кімнат)

Мета: Виявлення й формування у дітей знань і естетичних уявлень про дизайн інтер'єру кімнати, продовжувати знайомити дітей з професією художника-оформлювача, закріплювати у дітей досвід тематичного конструювання в дизайн-діяльності.

Завдання:

Ознайомлення дітей з оформленням житлових приміщень, розвивати в дитини інтерес до оформлення і декорування житлових приміщень, розвивати у дітей фантазію, уяву.

Збагачувати художню уяву дітей, розвивати здібності до дизайн-діяльності.

Творче завдання: намалювати схему кімнати, створити для неї інтер'єр з розстановкою меблів.

Використовували макети будинків дітей «Мій дім – моя фортеця», ілюстрації кімнат різного призначення: спальня, кухня, вітальня, кабінет, передпокій і т. д., альбомний аркуш паперу формату А-4, прості графітні олівці, вирізані меблі різного призначення.

3. «Юні дизайнери»

Мета гри: Виявлення та розкриття у дошкільнят творчого потенціалу, креативності вправами з елементами дитячого дизайну;

Завдання:

Закріпити різні теми дизайну;
Орієнтування в просторі, композиційна побудова, цветосочетание; Розвиток творчих навичок;

Творче завдання:

скласти інтер'єр кімнати з розстановкою меблів, знайти своє рішення оформлення своєї дитячої кімнати.

Потім приступити до облаштування інтер'єру кімнат.

4. «Вітражі для оформлення дверей будинку» (малювання, аплікація, моделювання).

Мета: Виявити та пробуджувати у дітей інтерес до різноманітності і краси архітектури.

Завдання:

Розвивати орієнтування на площині;

Познайомити дітей з новим видом декоративного мистецтва - вітраж, технікою його виконання;

Удосконалювати і закріплювати вміння працювати, використовуючи різні матеріали;

Розвивати фантазію, уяву, художній смак;

Попередня робота:

Розглядання старовинних будівель з вітражами;

дидактична гра «Різнобарвна мозаїка»;

бесіди на тему «Різні будинки та їх оформлення»;

розглядання картин (портрет, пейзаж, натюрморт);

бесіди про різні види образотворчої діяльності;

екскурсія з батьками до музею.

Показ ілюстрації «вітражі» та макет будинку. Бесіда про те, що всі живуть у різних за зовнішнім виглядом будинках. Діти спільно з вихователем складають вітражі. Далі діти підбирають композицію загальної панорами кімнати, домальовуючи, вирізаючи силуети і наклеюючи дрібні деталі, прикрашають двері будинку сучасної архітектури своїми малюнками. Щоб збільшити інтерес до гри нам знадобились знайомі з дитинства паперові ляльки, що дало можливість створювати для них всілякі наряди.

5.«Моя нова лялька» (виготовлення ляльки з паперу та картону).

Мета: Познайомити дітей з методом створення паперової ляльки з підручних матеріалів. Виявити у дітей естетичний інтерес до одягу.

Завдання: Виявити естетичні уподобання в одязі дівчаток і хлопчиків, їх уявлення про свою зовнішність та одяг однолітків;

Розвивати вміння майструвати з підручних матеріалів;

Закріпити навички роботи з ножицями та клеєм; Розвивати творчі здібності, креативність.

Теми для ігор з дитиною: «Будиночок для ляльки», «Перукарня», «Дитячий садок», «Прикрась сукню», «Вбрання для ляльки», «Наші ляльки» тощо ; розглядання ілюстрацій і зразки ляльок, порівняння ляльок за силуетами, одягом, зовнішнім виглядом, способам гри.

6. «Я – модельєр» (створення одягу для паперової ляльки).

Мета: Знайомити дітей з професією художника - модельєра одягу; виявити рівень інтересу до моделювання одягу

Завдання:

Розвивати у дитини художній смак, учити її моделювання, поєднуючи фасон виробу з малюнком тканини;

Формувати у дітей інтерес до створення одягу для паперових ляльок, до світу лялькової моди;

Розвивати образотворчі уміння і навички, необхідні для створення лялькового одягу;

Виховати бережливе ставлення до одягу.

Створення колекцій одягу для паперових ляльок:

Перший етап – виготовлення своєї ляльки і навіть сім'ї ляльок;

Другий етап – створення колекцій: повсякденного одягу, спортивного одягу, святкового одягу з використанням кольорового паперу, фантиків і серветок.

Третій етап - ігри з паперовими ляльками. Застосування отриманих навичок у житті дітей. Роботи у дітей вийшли різноманітні, яскраві і неповторні. На заняттях діти грали – домальовували, наклеювали, створювали нові сюжети. А потім, дома, навчили цій чудовій грі своїх батьків.

Конспект консультації для батьків «Дитячий дизайн в сім'ї»

Шановні батьки

Сьогодні ми хочемо звернути вашу увагу на тему нашої консультації. Ми, навчаючи дітей елементам дизайну на заняттях, хотіли б поговорити з вами про те, як можна організовувати подібну діяльність будинку. Заняття дизайном дуже подобаються дітям, захоплюють їх, але найголовніше, несуть у собі величезний розвиваючий потенціал.

Отже, чим же можна займатися з дітьми вдома?

1. Виводьте дитину на екскурсії в музеї, по місту, знайомтеся з архітектурою міста, з природою, зразками фольклору.
2. Важливо надавати дитині ігровий і навчальний матеріал у вигляді «напівфабрикату», щоб він сам міг зібрати іграшку, дооформити її.
3. Займайтеся разом з дітьми дизайн-рукодільям (зробити настінний «килимок-кишеню», в який можна покласти невеликий альбом, іграшку).
4. Позитивно оцінюйте старання дітей, заохочуйте їх успіхи словом і ділом, спільними іграми, прогулянками і т.д. Обов'язково перед початком роботи вкажіть дитині на важливість її виконання для близьких (подарунок, прикраса костюма, кімнати, свята). Дуже корисно показати досягнення дитини рідним, близьким, друзям.
5. Обладнайте постійне місце для занять дитини з гарним освітленням, зручним столом з ящиками.
6. Привчайте дитину до порядку.
7. Залучайте дитину до оформлення будинку до свята, запропонуйте їй придумати свої варіанти оформлення залу, кімнати, не залишайте без уваги пропозиції дитини.
8. Використовуйте в роботі з дітьми різноманітні матеріали, різнофактурний папір, фарби, фломастери, олівці, шаблони, трафарети, пластилін, глину. Пам'ятайте, що тільки разом з вами ми зможемо досягти хороших результатів. Примірний перелік виробів, які діти старшого дошкільного віку можуть виконати вдома разом з вами:

- Коробочки для подарунків;
- Закладки для книг;
- Листівки;
- Костюми для карнавалу;
- Оформлені у вигляді клоунів та ін. підставки для олівців;
- Шиття подушок для ляльок;
- Оформлення лялькового одягу;
- Запрошення до свята;
- Конверти

Рекомендації батькам, щодо активізації інтересу до художньої праці

1. Не стримуйте розкриття потенційних можливостей психіки.
2. Уникайте однобокості в навчанні та вихованні.
3. Не позбавляйте дитину ігор, забав, казок, створюйте умови для виходу дитячої енергії, рухливості, емоційності.
4. Допмагайте дитині в задоволенні основних людських потреб (почуття безпеки, кохання, повага до себе і до оточуючих), тому що людина, енергія якої скована загальними потребами, проблемами, найменше спроможна досягти висот самовираження.
5. Залишайте дитину на самоті і дозволяйте їй займатися своїми справами. Пам'ятайте, якщо ви хочете своїй дитині добра, навчіть її обходитися без вас.
6. Підтримуйте здібності дитини до творчості і співчуйте у випадку невдачі, уникайте незадовільної оцінки творчих спроб дитини.
7. Будьте уважними до ідей, поважайте допитливість, реагуйте на запитання дитини. Навчати потрібно не тому, що може сама дитина, а тому, що вона опанує за допомогою дорослого, показу, підказки.

Навчальне видання

Марія Іванівна **Комісарик**, Ганна Михайлівна **Беспалько**

ХУДОЖНЯ ПРАЦЯ З ОСНОВАМИ ДИЗАЙНУ

Методичний посібник до самостійної роботи

Відповідальна за випуск **Олійник М.І.**

Літературний редактор **Лукул О.В.**

Технічний редактор **Чорасва Г.К.**

Підписано до друку 03.02.2023. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Друк різнографічний. Умов.-друк. арк. 6,3.

*****Обл.-вид. арк. 6,8."Зам. Н-008.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету.
58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002.